

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Vývojové trendy protiprávních jednání a kriminality u příslušníků Policie ČR

Bakalářská práce

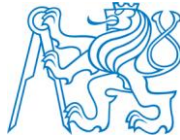
Studijní program: Ochrana obyvatelstva

Studijní obor: Plánování a řízení krizových situací se zaměřením na bezpečnostní a krizový management

Autor práce: **Anastázie Germanová**

Vedoucí práce: plk. Mgr. Karel Agh

Kladno 2016

CZECH TECHNICAL UNIVERSITY IN PRAGUE

FACULTY OF BIOMEDICAL ENGINEERING

Department of Health Care Disciplines and Population Protection

**Developing trends of illegal behaviour
and criminality of police staff members
in the Czech republic**

Bachelor Thesis

Study Programme: Population Protection

Branch of study: Planning and Management of Crisis Situation

Author: **Anastázie Germanová**

Thesis advisor: plk. Mgr. Karel Ag

Kladno 2016

Zadání bakalářské práce

Student: **Anastázie Germanová**
Obor: Plánování a řízení krizových situací
Téma: **Vývojové trendy protiprávních jednání a kriminality u příslušníků Policie ČR**
Téma anglicky: Developing Trends of Illegal Behaviour and Criminality of Police Staff Members in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Předmětem bakalářské práce bude analýza vývojových trendů protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky podle statistik Generální inspekce bezpečnostních sborů. V teoretické části bude vysvětlen pojem kriminalita policistů a její formy, dále budou představeny kontrolní a policejní orgány, které se protiprávním jednáním zabývaly v minulosti a které se jím zabývají v současnosti. Zmíněna bude rovněž prevence protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky, s důrazem na zkoušku spolehlivosti jako jednoho z preventivních nástrojů. V praktické části bude provedena analýza, která bude zkoumat fenomény v souvislosti s trestnými činy příslušníků Policie ČR ve vztahu k určení směru a velikosti tohoto trendu. Dále bude provedena následná interpretace zjištěného stavu a predikce možného vývoje.

Seznam odborné literatury:

- [1] HRUDKA, Josef a VANGELI, Benedikt, Zkouška spolehlivosti - explikace, aplikace, efektivita, Policejní akademie České republiky v Praze, 2014, ISBN 978-80-7251-415-1
- [2] SALVET, Leo, Kriminalita policistů České republiky, Linde, 2011, ISBN 978-80-7201-849-9
- [3] MAREŠOVÁ, Alena a KOTULAN, Petr, Kriminologické aspekty trestné činnosti policistů: (analytická studie), Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001, ISBN 80-86008-97-5

zadání platné do: 11.09.2017
Vedoucí: pplk. Mgr. Karel Agh
Konzultant: plk. Mgr. Jan Melša

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 23.02.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem **Vývojové trendy protiprávních jednání a kriminality u příslušníků Policie ČR** vypracovala samostatně a použila k tomu úplný výčet citací použitých pramenů, které uvádím v seznamu přiloženém k bakalářské práci.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu §60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 20. května 2016

Anastázie Germanová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mému vedoucímu panu plk. Mgr. Karlu Aghovi a mému konzultantovi panu pplk. Mgr. Janu Melšovi, kteří se podíleli na práci svou trpělivostí, cennými radami a konstruktivními připomínkami. Dále bych chtěla poděkovat Generální inspekci bezpečnostních sborů a Policii České republiky za poskytnutí materiálů potřebných pro vypracování této práce.

Abstrakt

Tato práce se zabývá protiprávním jednáním příslušníků Policie České republiky, poukazuje na jeho vývojové trendy a objasňuje příčiny a motivy policistů k tomuto jednání. V teoretické části je blíže specifikován pojem kriminalita a její ukazatelé, dále zde jsou popsány policejní orgány, které se odhalováním a objasňováním trestné činnosti příslušníků Policie České republiky zabývaly v minulosti a také Generální inspekce bezpečnostních sborů, která má zmíněné činnosti v kompetenci v současnosti. Zmíněna je také prevence protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky, přičemž důraz je kladen na zkoušku spolehlivosti. V praktické části je na základě několika kritérií analyzováno protiprávní jednání policistů s důrazem na určení směru a velikosti trendu tohoto jevu. V diskusi jsou zvažovány možné příčiny protiprávního jednání policistů a dále je zde predikován jeho možný vývoj.

Klíčová slova: kriminalita policistů, Generální inspekce bezpečnostních sborů, zkouška spolehlivosti, Policie České republiky,

Abstract

This work deals with unlawful conduct of the members of the Police of the Czech Republic, it points to its development trends and clarifies the causes and motives of policemen for that conduct. The theoretical part specifies the term criminality and its indicators, it further depicts the Police authorities that used to disclose and clarify criminal offences of the members of the Czech Police in the past, and it also describes the General Inspection of Security Corps, which is competent to do the same these days. The work also mentions the prevention of unlawful conduct of the members of the Police of the Czech Republic and puts emphasis on the integrity test. The practical part analyses unlawful conduct of policemen based on a few criteria, with the emphasis on indicating the direction and the size of the trend of this phenomenon. The discussion considers possible causes of unlawful conduct of policemen and further, its possible development is predicted.

Key words:

Police criminality, the General Inspection of Security Corps, the integrity test, the Police of the Czech Republic

1	ÚVOD	10
2	SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	12
2.1	Řešená problematika v domácí literatuře	12
3	CÍLE PRÁCE	14
4	POJEM KRIMINALITA	15
4.1	Stav, struktura, úroveň a dynamika kriminality	16
4.1.1	Stav kriminality	17
4.1.2	Úroveň kriminality	17
4.1.3	Struktura kriminality	18
4.1.4	Dynamika kriminality	18
5	HISTORICKÝ EXKURZ ORGÁNŮ PRO ODHALOVÁNÍ A OBJASŇOVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ	19
5.1	Inspekční oddělení MNB	19
5.2	Inspekční oddělení ministra vnitra	19
5.3	Kontrolně inspekční odbor MV	20
5.4	Inspekce ministra vnitra	20
5.5	Inspekce Policie České republiky	21
5.6	Generální inspekce bezpečnostních sborů	22
5.6.1	Proč vznikla Generální inspekce	23
5.6.2	Úkoly organizace	23
6	PREVENCE A POTÍRÁNÍ PROTIPRÁVNÍHO JEDNÁNÍ POLICISTŮ	25
6.1	Zákon o služebním poměru jako nástroj prevence páchaní trestných činů policistů	25
6.1.1	Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů	25
6.1.2	Zákon 361/2003 Sb. o služebním poměru bezpečnostních sborů	27
6.2	Policejní etika jako nástroj prevence páchaní trestných činů policistů	29
6.2.1	Etický kodex Policie České republiky	29
6.3	Zkouška spolehlivosti	31
6.3.1	Preventivní působení zkoušky spolehlivosti	34
6.4	Preventivní působení Generální inspekce bezpečnostních sborů	37

7	ANALÝZA PROTIPRÁVNÍHO JEDNÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY .	38
7.1	Použité metody	39
7.2	Vývoj trestné činnosti příslušníků Policie České republiky v letech 1990-2014	40
7.3	Trestná činnost příslušníků PČR dle věkové struktury	44
7.4	Komparace trestné činnosti civilistů a příslušníků PČR.....	47
7.5	Trestná činnost příslušníků PČR dle území	50
7.6	Trestná činnost příslušníků PČR dle služebního postavení	54
7.7	Vyhodnocení cílů práce	57
8	DISKUSE	58
8.1	Pohled na protiprávní jednání příslušníků Policie České republiky	58
8.2	Příčiny poklesu či vzrůstu kriminality ve sledovaném období	59
8.3	Další možné příčiny protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky	61
8.4	Predikce možného vývoje.....	64
9	ZÁVĚR	66
10	CITOVANÁ LITERATURA	69
11	POUŽITÉ ZKRATKY.....	73
12	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	74

1 Úvod

Kriminalita je sociálně-patologický jev, který provází lidstvo v každé společnosti už od nepaměti. Má za následek velké množství škod, jak na majetku, tak bohužel i na lidských životech. Kriminalita příslušníků Policie České republiky (dále také PČR) je ještě mnohem závažnějším jevem, než u jiných pachatelů, neboť právě policisté by měli fungovat jako hlavní nástroj k odhalování a prošetřování trestných činů. Pokud se tedy sami trestných činů dopouštějí, jednají proti svému hlavnímu poslání. Velkým problémem je fakt, že policisté díky své praxi dobře znají postupy a metody používané při vyšetřování trestné činnosti a při svém protiprávním jednání toho využívají, což má za důsledek vysokou míru latence.

V naší společnosti je kriminalita policistů velmi diskutovaným tématem. Také v médiích jsou velmi často řešeny kauzy, kdy se policisté dopustili protiprávního jednání. Díky tomu se může zdát, že tento jev je v České republice velmi rozšířený. A právě to bylo hlavním důvodem, proč jsem si toto téma vybrala pro svou bakalářskou práci. Pomocí podrobnější analýzy dostupných statistik, které se touto problematikou zabývají, bych chtěla zjistit, zda je v naší zemi policejní kriminalita opravdu tolik rozšířeným jevem, nebo zda se jedná o pouhé zveličování daného problému. Ať je to tak či onak, kriminalita policistů je nežádoucím sociálním jevem, který degraduje pověst všech policistů, včetně těch, kteří svou práci vykonávají poctivě a žádného protiprávního jednání se nedopouštějí.

Úkolem této práce je v širších souvislostech objasnit policejní kriminalitu, především její vývoj. Hlavními cíli bude provést historický exkurz orgánů pro odhalování a objasňování trestných činů spáchaných příslušníky Policie České republiky, strukturovat informace o současných preventivních opatřeních protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky, analyzovat vývojové trendy protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky pomocí několika kritérií, analyzovat dlouhodobý vývojový trend protiprávního jednání policistů od roku 1990 do roku 2014 a v neposlední řadě porovnat trestnou činnost příslušníků Policie České republiky

a civilního obyvatelstva. V diskusi se pokusím identifikovat příčiny tohoto jevu a provést případnou predikci dalšího vývoje.

Celá práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou, přičemž každá z těchto částí bude dále dělena do několika kapitol. Teoretická část bude tvořena třemi kapitolami. V první z nich bude podrobněji vysvětlen pojem kriminalita a také její ukazatelé. Druhá část bude věnována orgánům, které se odhalováním a objasňováním trestné činnosti příslušníků Policie České republiky zabývaly v minulosti a také Generální inspekci bezpečnostních sborů, která má zmíněné činnosti v kompetenci v současnosti. V třetí části budou zmíněna preventivní opatření protiprávního jednání policistů. Zmíněn bude např. Zákon o služebním poměru či Etický kodex jako nástroj prevence. Důraz bude kladen především na tzv. zkoušku spolehlivosti a její preventivní působení. V praktické části bude provedena analýza protiprávního jednání policistů. Zkoumán bude dlouhodobý vývojový trend, dále zde bude trestná činnost zkoumána na základě několika faktorů, jako je například věk či místo služebního zařazení příslušníků Policie České republiky. Bude také provedena komparace kriminality civilního obyvatelstva a policistů, na jejímž základě bude zjištěno, zda spolu tyto dva jevy souvisí. Důležitou součástí praktické části bude diskuse, která bude řešit především to, jak na danou problematiku pohlíží odborníci a jiní studenti a jejich názory zde budou porovnány s názory mými. Také zde budu uvažovat o možných příčinách protiprávního jednání policistů.

Myslím, že velkým přínosem pro mou práci bude fakt, že budu spolupracovat s představiteli obou stran, jak s příslušníky Policie České republiky, tak s příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů. Doufám, že díky tomu dokážu dobře pochopit a následně popsat danou problematiku z obou těchto stran a má práce tak poskytne objektivní pohled na policejní kriminalitu.

2 Současný stav řešené problematiky

2.1 Řešená problematika v domácí literatuře

V České republice je trestná činnost příslušníků Policie České republiky společností vnímána jako rozšířený jev a velmi často se o tomto tématu diskutuje. Přispívá k tomu především velké množství mediálně řešených kauz pochybení policistů. Veškerá důvěra a dobré jméno této profese je závislé pouze na mediálním mínění. Díky tomu, že je páchána trestná činnost policistů, vzniká aktuální sociální problém, který narušuje morálku v naší společnosti. Občané by k policistům měli mít respekt, důvěřovat jim a vážit si jich. Bohužel však páchání trestné činnosti některých příslušníků zapříčinilo degradaci jména všech policistů, i těch co svou práci vykonávají pečlivě a dodržují všechny právní předpisy. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby bylo protiprávní jednání policistů odhalováno a prověřováno, ale také aby se o protiprávním jednání vedly statistiky.

To vše má v současné době na starost Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále také GIBS), která každoročně vydává Zprávu o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů, ve které může každý dohledat jednak informace o samotné inspekci, ale především podrobné statistiky o protiprávním jednání příslušníků bezpečnostních sborů. Tyto statistiky jsou velmi důležité pro mou bakalářskou práci a budu z nich čerpat především v praktické části. O samotné inspekci lze dohledat mnoho informací také z webových stránek www.gibs.cz či z brožury Generální inspekce bezpečnostních sborů, kterou sepsal Bc. Miloš Vaneček a pplk. Mgr. Jan Melša, dále se o ní zmiňuje Leo Salvet ve své knize Kriminalita policistů České republiky. Velmi důležitým zdrojem pro informace o Generální inspekci bezpečnostních sborů je taktéž zákon č. 341/2011 Sb. o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Generální inspekce bezpečnostních sborů u nás funguje od 1. 1. 2012. Je tedy zřejmé, že má i své předchůdce. U Inspekce Policie České republiky lze lehce dohledat několik zdrojů. Já budu vycházet především z výše uvedené knihy Kriminalita policistů České republiky od Leo Salveta a zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (před novelizací). U starších orgánů pro odhalování a objasňování trestných činů

policistů jsem dohledala literatury málo. Mnoho informací lze najít v Archivu bezpečnostních složek, který poskytuje služby na dvou místech v Praze a v Brně, mnoho dokumentů lze dohledat ale také na jejich webových stránkách. Inspekci ministra vnitra se také velmi podrobně věnuje Milan Bárta ve své knize Inspekce ministra vnitra v letech 1953-1989.

Velkou část mé práci chci věnovat také prevenci protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky. Důraz bude kladen především na tzv. zkoušku spolehlivosti, která je velmi diskutovaným tématem. O té je uvedeno mnoho informací ve zmiňovaných publikacích od Generální inspekce bezpečnostních sborů, velmi podrobně se tímto institutem zabývá také pplk. JUDr. Josef Hrudka, Ph.D., který sepsal na toto téma velké množství prací a provedl několik výzkumů. Za velmi přínosnou považuji jeho disertační práci „Zkouška spolehlivosti – prostředek prevence protiprávního jednání“, která zkoumá, zda zkoušky spolehlivosti preventivně působí na nežádoucí jednání zkoušených osob. Dále JUDr. Josef Hrudka, Ph.D. spolu s JUDr. Benediktem Vangeli sepsali práci s názvem Zkouška spolehlivosti explikace, aplikace, efektivita, obsahující výzkumy, které hodnotí zavedení zkoušky spolehlivosti v českém právním řádu. Několik velmi užitečných materiálů k tomuto tématu vydala také Generální inspekce bezpečnostních sborů. Mezi ně patří např. „Zkouška spolehlivosti – 5 let praxe v České republice“ či „Vyhodnocení využití nástroje zkoušky spolehlivosti s návrhem na případné rozšíření na další osoby působící v orgánech veřejné moci“.

Dalším prostředkem prevence protiprávního jednání, kterým se budu ve své práci zabývat je policejní etika. Na toto téma existuje opravdu velké množství literatury. Pro svou práci jsem vybrala hned několik z nich, např. „Policejní etika“ od Petra Nesvatby, která výborně vysvětluje základní pojmy a problémy daného tématu, ale obsahuje i praktické přílohy jako např. přímo Etický kodex Policie České republiky či Evropský kodex policejní etiky. Dále budu čerpat z brožury „Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie České republiky“, kterou sepsala Ivana Dufková a Jiří Zlámal. Vycházet budu samozřejmě také přímo z Etického kodexu Policie České republiky.

3 Cíle práce

Základním cílem teoretické části je přinést ucelený přehled kontrolních a policejních orgánů, které se protiprávním jednáním příslušníků Policie České republiky zabývaly v minulosti a které se jím zabývají v současnosti. Dalším cílem této práce je strukturovat informace o preventivních opatřeních, která jsou v současnosti aplikována pro snížení protiprávního jednání policistů, přičemž důraz bude kladen především na zkoušku spolehlivosti.

Hlavním cílem v praktické části je provést analýzu, která bude zkoumat trendy protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky pomocí několika kritérií. Těmito kritérii je věková struktura, délka služebního poměru, území služebního zařazení a dále služební postavení příslušníků Policie České republiky. Dalším cílem je analyzovat vývojový trend protiprávního jednání policistů od roku 1990 do roku 2014. Dále cílem této práce je provést komparaci trestné činnosti příslušníků Policie České republiky a civilního obyvatelstva a zjistit, zda spolu tyto jevy souvisí a zda se vyvíjí totožně. V diskusi budou popsány možné příčiny a motivace policistů k protiprávnímu jednání. Dále zde bude predikován vývoj tohoto jevu.

Cíle práce:

- provést historický exkurz orgánů pro odhalování a objasňování trestných činů spáchaných příslušníky Policie České republiky
- strukturovat informace o současných preventivních opatřeních protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky
- analyzovat vývojové trendy protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky pomocí několika kritérií
- analyzovat dlouhodobý vývojový trend protiprávního jednání policistů od roku 1990 do roku 2014
- porovnat trestnou činnost příslušníků Policie České republiky a civilního obyvatelstva

Teoretická část

4 Pojem kriminalita

Pojem „kriminalita“ se v této práci bude vyskytovat velmi často. Proto považují za nezbytné ho objasnit. S tímto pojmem to navíc není úplně jednoduché. Názory na rozsah a obsah kriminality se často rozcházejí a v mnoha publikacích je chápána odlišně.

JUDr. Roman Svatoš, Ph.D., ve své knize Kriminologie zmiňuje, že na tento pojem se dá nahlížet třemi způsoby:

Kriminalitou se rozumí:

- a) Sociálně patologický jev (nejobecnější pojetí)
- b) Jednání posuzované jako trestný čin (legální neboli juristické pojetí)
- c) Jednání odchylné, deviantní (sociologické pojetí) (1 str. 25)

Doc. JUDr. Eduard Bruna, Ph.D. ve své knize Vybrané kapitoly z kriminologie dělí kriminalitu do dvou skupin:

- a) Kriminalitou se rozumí trestná činnost (legální chápání kriminality)
- b) Kriminalitou se rozumí i takové jednání a chování, které sice není trestně sankcionováno, ale je společensky patologické (sociologizující chápání kriminality) (2 str. 6)

Zmíněné dělení kriminality je velmi podobné a proto z nich budu vycházet. Každé ze zmíněných pojetí kriminality má své výhody i nevýhody. Výhodou legálního neboli juristického pojetí je terminologická přesnost a jednoznačnost. Nevýhodou je, že nezahrnuje nežádoucí společenské jevy, často tvořící faktory, které vedou k trestné činnosti. Naopak sociologické či sociologizující pojetí kriminality je značně neurčité a nepřesné, na druhou stranu je toto pojetí komplexní a zahrnuje i faktory, které doprovázejí nebo předcházejí trestnou činností. (2 str. 6)

V literatuře lze najít opravdu velké množství definic. Většina odborníků se shoduje, že se jedná o sociálně patologický jev, jinak však mezi jejich názory existuje velká rozmanitost.

Kriminalitu lze dělit také ve vztahu k možnosti jejího poznání následujícím způsobem:

- a) **Zjevnou** (registrovanou) – jedná se o kriminalitu, o které se orgány činné v trestním řízení dozvěděly, která vyšla najevo a byla vložena do oficiálních statistik.
- b) **Skrytou** (latentní neboli neregistrovanou) – O této kriminalitě se orgány činné v trestním řízení nedozvěděly a nenajdeme ji uvedenou v oficiálních statistikách.
 - a. Tato kriminalita se dále dělí:
 - 1. **Černá čísla** – trestná činnost, o které se orgány činné v trestním řízení nedozvěděly.
 - 2. **Šedá čísla** – trestná činnost, o které se orgány činné v trestním řízení dozvěděly, ale do statistiky nebyla přesto vložena (úmyslně či omylem)
- c) **Skutečnou** (celkovou) – jedná se o kriminalitu, která zahrnuje jak skrytou, tak zjevnou kriminalitu. (1 str. 27)

V této práci budu samozřejmě pracovat se zjevnou kriminalitou. Je nutné tedy předem počítat s odchylkami od kriminality skutečné.

4.1 Stav, struktura, úroveň a dynamika kriminality

Aby bylo možné kriminalitu nějak vyjádřit, je nutné k tomu popsat různé ukazatele. Těchto ukazatelů je opravdu mnoho. Za základní a kriminologicky významné se používají: stav, úroveň, struktura a dynamika kriminality. (2 str. 28)

4.1.1 Stav kriminality

Stav kriminality je kvantitativním ukazatelem kriminality a vyjadřuje počet registrovaných trestných činů za určitý čas na určitém území. Stav kriminality je ovlivňován velkou řadou faktorů (např. výkonnost policie – v našem případě Generální inspekce bezpečnostních sborů, ochota občanů ohlašovat trestnou činnost, sofistikované utajování páčání trestné činnosti apod.), proto se řadí mezi nejproměnlivější ukazatele kriminality. Díky tomuto faktu je nutné si uvědomit, že pokles či nárůst zjevné kriminality, nemusí jednoznačně znamenat, že došlo k poklesu či nárůstu skutečné kriminality. Tento ukazatel však nezohledňuje velikost sledované populace. Proto také porovnávání kriminality v různých státech, městech či administrativních celcích má nízkou informativní a ještě nižší praktickou hodnotu. Díky tomuto nedostatku byl zaveden další ukazatel a tím je úroveň kriminality. (2 str. 28)

4.1.2 Úroveň kriminality

Úroveň kriminality (také označována jako intenzita kriminality) zohledňuje kromě počtu spáchaných činů (stav kriminality) také příslušné demografické ukazatele jako je velikost populace, její struktura podle věku, pohlaví, vzdělání apod. vyjadřuje tedy poměr počtu trestných činů ke stejné četnosti zvolené části populace. Zpravidla se vyjadřuje počet trestných činů na 100 tisíc obyvatel či na 10 tisíc obyvatel.

Výpočet úrovně kriminality je jednoduchý. Lze ji vypočítat podle následujícího vzorečku.

$$\textit{index kriminality} = \frac{\textit{počet trestných činů}}{\textit{počet obyvatel}} \cdot 100\,000$$

Výsledná hodnota se nazývá index kriminality. Indexy kriminality vypočítané z celkového počtu populace se často označují jako „hrubé“, protože počítají i s lidmi, kteří nejsou trestně odpovědní. Tzv. „čisté“ indexy se vypočítávají jen z části populace, která je za své činy trestně odpovědná. (2 str. 29)

4.1.3 Struktura kriminality

Kvalitativní strukturu kriminality zčásti popisuje její struktura. Tento ukazatel vyjadřuje rozdělení kriminality, obětí, pachatelů, škod, způsobů páchaní do zvláštních skupin. Tím nám poskytuje náhled na to, jaký podíl mají komponenty na celkové kriminalitě. Při popisu struktury jsou používány především následující hlediska:

- druh kriminality (např. násilná, mravnostní, majetková, hospodářská...)
- forma páchaní kriminality (organizovaná, tradiční)
- znaky pachatelů (např. věk, pohlaví, vzdělání, trestní minulost, sociální status apod.)
- znaky obětí kriminality (např. věk, pohlaví, vzdělání, trestní minulost, sociální status apod.)
- další aspekty (geografické rozložení, závažnost trestných činů, jejich sezónnost aj.) (2 str. 29)

4.1.4 Dynamika kriminality

Tento ukazatel vyjadřuje, jak se kriminalita mění v čase. Dynamika je charakterizována dvěma parametry. První je směr probíhajících změn, ten může být vzestupný (stoupající) či sestupný (klesající). Stav, kdy ve sledovaném čase nedochází k vzestupu, ani k poklesu kriminality nazýváme stagnací v dynamice kriminality. Druhým parametrem je tempo dynamiky kriminality, které ukazuje na rychlost probíhajících změn. (2 str. 30)

5 Historický exkurz orgánů pro odhalování a objasňování trestných činů

5.1 Inspekční oddělení MNB

Po smrti J. V. Stalina a po následné smrti československého prezidenta Klementa Gottwalda, došlo v komunistické československé společnosti k mnoha změnám. Jednou z nich bylo rozhodnutí o posílení vlivu strany na vedení Bezpečnosti a zvýšení její kontroly ze strany stranických orgánů. (3 str. 9)

Pro zabezpečení této úlohy bylo na základě usnesení vlády z dubna 1953, tajným rozkazem ministerstva národní bezpečnosti (dále také MNB) č.58/1953, zřízeno inspekční oddělení MNB. To mělo za úkol především dohlížet na přísné dodržování socialistické zákonnosti, státní disciplíny a včas předcházet a odstraňovat nedostatky v práci bezpečnostního aparátu. (4 str. 1)

Výše zmiňovaný rozkaz zdůrazňoval, že kontrola není známkou nedůvěry, ale způsob, jak oddělit dobré pracovníky od těch špatných a tím zvýšit výkonnost celého aparátu. Dále se v něm uvádělo, že tato kontrola je v první řadě úkolem náčelníků a velitelů a vyšetřovatelé inspekce by měli být v této činnosti pouze pomocníky a v žádném případě by neměli narušovat autoritu vedoucích pracovníků. Pokud chtěl nový útvar zahájit vlastní vyšetřování, musel o jeho zahájení, ukončení i výsledku informovat velitele a náčelníky všech stupňů. Ti útvaru na oplátku měli poskytnout veškeré dokumenty, o které si jeho pracovníci zažádali. (3 str. 9)

5.2 Inspekční oddělení ministra vnitra

V září roku 1953 bylo rozhodnutím předsednictva ÚV KSČ zrušeno ministerstvo národní bezpečnosti a bylo sloučeno s ministerstvem vnitra (dále také MV). Touto událostí byl změněn název inspekčního oddělení ministerstva národní bezpečnosti na inspekční oddělení ministra vnitra. Kromě názvu se toho však moc nezměnilo. (3 str. 10)

V roce 1953 vznikaly také inspekční útvary na krajských správách. Jejich hlavním úkolem bylo vyšetřování trestné činnosti příslušníků SNB a SNV, prošetřování stížností občanů na krajské úrovni apod. Dále byly vytvářeny další kontrolní útvary jako samostatná kontrolní oddělení MV, zvláštní inspekce správy kádrů MV, nebo stížnostní oddělení MV. (3 stránky 10-11)

5.3 Kontrolně inspekční odbor MV

Součinnostní schopnosti zmíněných útvarů nebyly na dobré úrovni, neboť mnohdy fungovaly samostatně. Z toho důvodu byl v roce 1962 rozkazem MV č. 42/1962 zřízen kontrolně inspekční odbor MV, který měl zajistit jednotný výkon inspekční a kontrolní činnosti v resortu MV. Jeho vznikem zaniklo inspekční oddělení MV, samostatné kontrolní oddělení MV, zvláštní inspekce správy kádrů MV a stížnostní oddělení MV. Úkoly zaniklých útvarů převzal kontrolně inspekční odbor do své působnosti. (4 str. 1)

V roce 1964 byl kontrolně inspekční odbor přejmenován na Inspekci ministra vnitra.

5.4 Inspekce ministra vnitra

Hlavním úkolem inspekce bylo především kontrolovat stranická a vládní usnesení a plnit různé zákony, rozkazy a směrnice MV. Inspekce dále vyšetřovala trestné činy u příslušníků SNB a SNV, prošetřovala porušování socialistické zákonnosti v MV a plnila další úkoly, které jí byly nařizeny od ministra vnitra a náčelníka inspekce MV. (4 str. 2)

I po roce 1989 zde byla potřeba odhalovat trestné činy příslušníků Policie České republiky. Zákon 283/1991 Sb. o Policii České republiky, v §2 odstavci č. 4 stanovil, že odhalování trestných činů páchaných policisty je úkolem útvaru ministerstva pro inspekční činnost, který je přímo zřízený ministrem vnitra. (5)

Neexistoval žádný zákon o Inspekci ministra vnitra. Její postavení vycházelo až do roku 2001 nepřímě ze zákona o policii. Novelizací trestního řádu v roce 2001 byla však tato inspekce přímo stanovena jako policejní orgán a dále jí bylo svěřeno prověřování podezření z trestných činů policistů. Plnění úkolů inspekce měli

ve své působnosti policisté, kteří byli povoláni k plnění úkolů ministerstva vnitra. Ministr vnitra určoval ředitele inspekce, který ustanovoval do funkce ostatní policisty tohoto útvaru. (6 str. 196)

Z Důvodové zprávy k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky vyplývá, že systém vnitřní a vnější kontroly policie nebyl zcela vyhovující. V tomto dokumentu je zmíněno několik kauz, které poukazují na fakt, že někteří policisté spolupracovali s organizovaným zločinem. Do některých kauz je dokonce zapojená i Inspekce ministra vnitra. Velmi negativně je také vnímáno několik podezření z politického zneužívání inspekce. (7)

O mechanismu vnitřní a vnější kontroly pochybovaly i nevládní organizace, neboť podle jejich názoru nebyl dostatečně nezávislý. Některé zase tvrdily, že Inspekce ministra vnitra a jiné kontrolní orgány policie počínají ve své činnosti laxně a zdlouhavě. Za nesprávné bylo považováno i to, že státní zástupci v obžalobách často navrhovali policistům pouze podmíněné tresty. Dokonce i mezinárodní organizace jako OSN či Rada Evropy navrhovala vytvoření nezávislého systému vyšetřování trestních činů policistů. (7)

Policisté vyšetřující korupci a organizovanou trestnou činnost došli k závěru, že i mezi policisty je vysoká míra korupce. Naproti tomu Inspekce ministra vnitra ve svých statistikách zveřejnila, že policisté se korupčních trestních činů dopouštějí jen zřídka. Tato dvě tvrzení jsou v naprostém rozporu. Z veřejných kauz, ze kterých vyplývá nedostatečná práce inspekce i z názorů odborníků o neefektivitě a nedostačující integritě inspekce, bylo podle Důvodové zprávy k zákonu č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky zapotřebí: *„Zefektivnit kontrolu policie a zajistit její efektivnost z hlediska adekvátnosti (způsobilosti vést k zajištění pachatelů a jejich potrestání) a jejich nezávislosti (vyšetřovatelů na vyšetřovaných, a to nejen z hlediska hierarchických a institucionálních vazeb, ale i v praxi).“* (7)

5.5 Inspekce Policie České republiky

Dnem 1. 1. 2009 nabyl účinnosti zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který v §103 - §107 vymezuje postavení nového útvaru pro odhalování a prošetřování

trestné činnosti policistů a tento útvar nazývá Inspekcí Policie České republiky (dále také IPČR). (6 str. 196)

Zmiňovaný zákon o policii vymezuje v § 103 odstavci č. 1 hlavní úkoly nově vzniklé inspekce. Těmi jsou: *„Vyhledávat, odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je policista nebo zaměstnanec policie, a zjišťovat pachatele v rozsahu stanoveném jiným právním předpisem. Inspekce dále provádí zkoušku odolnosti vůči protiprávnímu jednání.”* (8)

Srovnáme-li Inspekcí Policie České republiky s Inspekcí ministra vnitra, dojdeme k závěru, že došlo k několika změnám. Podle zákona o policii §103 již ředitel inspekce není jmenován ministrem vnitra, jak tomu bylo dříve, nýbrž vládou, po projednání ve Výboru pro bezpečnost Poslanecké sněmovny. Nový orgán tedy není závislý na ministru vnitra a Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky má ve vztahu k inspekcí kontrolní oprávnění. Nová inspekce má dále za úkol odhalovat a prošetřovat trestné činy civilních zaměstnanců, kteří jsou v pracovním poměru k Policii České republiky a novinkou této organizace jsou také tzv. zkoušky spolehlivosti, tehdy nazývané zkoušky odolnosti vůči protiprávnímu jednání. (6 stránky 197-199)

Na činnost Inspekce Policie České republiky navázala Generální inspekce bezpečnostních sborů.

5.6 Generální inspekce bezpečnostních sborů

1. ledna 2012 nabyt účinnosti zákon č. 341/2011 Sb. o Generální inspekcí bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů (dále také „zákon o GIBS“) a tím vznikla Generální inspekce bezpečnostních sborů za účelem zajistit nezávislé plnění úkolů v trestním řízení, které se týká příslušníků a zaměstnanců vybraných bezpečnostních sborů. (9 str. 2)

GIBS patří mezi ozbrojené bezpečnostní sbory. Tvoří samostatnou účetní jednotku a organizační složku státu, která je institucionálně nezávislá na ministerstvech a jiných bezpečnostních sborech. To je velmi výhodné, neboť uvedené instituce

nemohou nijak ovlivnit odhalování a stíhání trestné činnosti osob spadajících do působnosti GIBS. (10 str. 16)

5.6.1 Proč vznikla Generální inspekce

Příslušníci PČR jsou velmi znalí ve způsobech páchaní protiprávního jednání, neboť jejich hlavním úkolem je takové jednání odhalovat a potlačovat. Proces šetření a stíhání je jim tedy velmi blízký. (11 str. 1) Z tohoto důvodu bylo zapotřebí vytvořit velmi odborně znalý orgán pro šetření lidí, kteří mohou zneužívat svých profesních znalostí a vykonávat tak trestnou činnost na profesionální úrovni. (12 str. 4)

Pokud navíc patřil příslušník pod stejnou instituci jako inspekční orgán, mohla se brát v úvahu i možnost, že stíhání pachatele bude ovlivněno např. existujícími kontakty a nebude tak zcela objektivní. Nová inspekce tedy vznikla za účelem vytvořit nezávislý a účinný systém stíhání trestných činů příslušníků a zaměstnanců vybraných bezpečnostních sborů. Konkrétně Policie České republiky, Celní správa České republiky (dále také CS), Vězeňské služby České republiky (dále také VS) a GIBS. Vyšetřování trestných činů příslušníků a zaměstnanců samotné GIBS provádí pouze státní zástupce. (11 stránky 1-2)

5.6.2 Úkoly organizace

Činnosti, které vykonává GIBS, vyplývají ze zákona o GIBS.

Z ustanovení §2 zákona o GIBS vyplývají následující úkoly:

1) Odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je

a) příslušník Policie České republiky, celník, příslušník Vězeňské služby České republiky anebo příslušník inspekce (dále jen „příslušník“),

b) zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v Policii České republiky nebo v inspekci, nebo

c) zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v Celní správě České republiky anebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů.

2) Vyšetřovat trestný čin

a) příslušníka Policie České republiky, celníka, příslušníka Vězeňské služby České republiky nebo zaměstnance České republiky zařazeného k výkonu práce v Policii České republiky a

b) zaměstnance České republiky zařazeného k výkonu práce v Celní správě České republiky nebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů.

3) Provádět zkoušku spolehlivosti u výše zmíněných osob.

4) Sledování a vyhodnocování informací o protiprávní činnosti příslušníků Policie České republiky, příslušníků Vězeňské služby České republiky a příslušníků Celní správy České republiky. Inspekce navrhuje opatření pro předcházení této protiprávní činnosti.

5) Vydávat metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů. (13)

6 Prevence a potírání protiprávního jednání policistů

Pod prevencí si lze představit veškeré prostředky, které pomáhají předcházet páchání trestných činů. U prevence kriminality jednoznačně platí, že čím je účinnější prevence, tím je nižší vlastní kriminalita. Tato nepřímá úměra platí i v oblasti kriminality policistů. (6 str. 61) Tato kapitola se bude zabývat preventivními opatřeními, jako je zákon o služebním poměru, etické kodexy policistů či zkouška spolehlivosti.

6.1 Zákon o služebním poměru jako nástroj prevence páchání trestných činů policistů

6.1.1 Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Právní úprava o služebním poměru policistů se neustále vyvíjí. Koukneme-li se do zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který byl platný do 31. 12. 2006, zjistíme, že tento zákon neobsahoval žádné účinné právní nástroje pro boj s trestnou činností policistů. Podle zmíněného zákona mohl být policista, který byl podezřelý ze spáchání trestného činu, pouze služebním funkcionářem dočasné zproštění služebního výkonu. Toto zproštění trvalo až do pravomocného rozhodnutí ve věci. To se v mnoha případech prodloužilo i na několik let. (6 str. 72)

Navíc podle §27 platilo, že policista zproštěný výkonu služby měl nárok na 50 % služebního příjmu, a to ode dne zproštění. Tato částka se ještě zvýšila o 10% služebního příjmu na každou vyživovanou osobu. Nejvíce však policista mohl dostat 80% služebního příjmu. Pokud pominuly důvody, z jakých byl policista zproštěn výkonu služby, rozhodnutí o zproštění bylo funkcionářem zrušeno. Poté se policistovi doplatil rozdíl, o který byl jeho služební příjem zkrácen. To neplatilo, pokud byl policista zproštěn výkonu služby za úmyslný trestný čin, za který byl následně pravomocně odsouzen, nebo pokud byl za jednání, kvůli kterému byl zproštěn výkonu služby, propuštěn ze služebního poměru. (14)

V praxi to fungovalo tak, že služební funkcionář většinou podezřelého policistu vůbec výkonu služby nezprostil, protože za něj neměl náhradu, nebo proto, že na dobu zproštění nemohl na jeho místo dosadit jiného policistu. Pokud ho však výkonu služby zprostil a policista předpokládal, že bude odsouzen, požádal sám o uvolnění ze služebního poměru, na což měl podle §105 odst. 1 zákona č.186/1992 Sb. právo. V tomto případě služební poměr skončil po dvou měsících nezávisle na rozhodnutí služebního funkcionáře. V tak krátké době služební funkcionář nemohl stihnout vydat rozhodnutí o propuštění podle §106 odst. 1 písm. e) zákona č. 186/1992 Sb. (6 str. 72)

Tak se velmi často stávalo, že policista, i přes to, že byl následně pravomocně odsouzen, získal doplatek služebního příjmu za dobu zproštění a v některých případech i odchodné a příplatek za službu. To bylo terčem kritiky několika sdělovacích prostředků. Kritizováno to bylo také některými politiky a především veřejností. Proto byl zákon 186/1992 Sb. zákonem 21/2006 Sb. s účinností od 1. 3. 2006 novelizován. (6 stránky 72-73)

Podle §121a novelizovaného zákona platí, že pokud je služební poměr policisty ukončen uvolněním v době, kdy proti němu je vedeno trestní řízení, nebude mu vyplaceno ani odchodné, ani platové vyrovnání a nebude vyplacen ani příspěvek za službu, a to až do pravomocného skončení řízení. Pokud je policista za své jednání odsouzen pro úmyslný trestný čin, nevzniká mu žádný nárok na odchodné, platové vyrovnání ani příspěvek za službu. Pokud k takovému odsouzení ale nedojde, výplata platového vyrovnání a příspěvku za službu se obnoví a bude doplacena za náležející dny. (15)

Když funkcionář zjistí, že proti policistovi je vedeno trestní řízení pro trestný čin spáchaný v době trvání jeho služebního poměru, bude výplata platového vyrovnání a příspěvku zastavena, a to od prvního dne kalendářního měsíce po dni tohoto zjištění. Pokud dojde v tomto trestním řízení k pravomocnému odsouzení policisty pro úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, zaniká nárok na platové vyrovnání a příspěvek za službu. Pokud ale k takovému odsouzení nedojde, bude výplata platového vyrovnání a příspěvku za službu obnovena a doplatí ze za období, za které náležely. (15)

Další novinkou v tomto novelizovaném zákoně je, že policista, který žádá o uvolnění ze služebního poměru, nebo policista, kterému skončil služební poměr a má nárok na platové vyrovnání nebo příspěvek za službu, musí do tří dnů neprodleně oznámit služebnímu funkcionáři, že je proti němu vedeno trestní řízení pro trestný čin, který spáchal v době trvání služebního poměru. Pokud tak policista neučiní a bude mu vyplaceno odchodné, platové vyrovnání nebo příspěvek za službu, musí policista vyplacené peníze vrátit. (15)

Díky tomuto odstavci v novelizovaném zákoně už se nemůže stát, že by policista, který sám požádal o uvolnění ze služebního poměru a byl následně pravomocně odsouzen, získal doplatek služebního příjmu za dobu zproštění a v některých případech dokonce odchodné a příplatek za službu, jak tomu bylo v minulosti často.

6.1.2 Zákon 361/2003 Sb. o služebním poměru bezpečnostních sborů

Další a poměrně radikální změnu přinesl zákon 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který se stal účinný 1. 1. 2007. Podle §42 platí, že: „Příslušník musí být propuštěn, jestliže

- a) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně,
- b) byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- c) bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání, bylo pravomocně schváleno narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka,
- d) porušil služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru,
- e) mu byl uložen kázeňský trest odnětí služební hodnosti,
- f) porušil omezení stanovená v § 47 nebo § 48,
- g) pozbyl státní občanství České republiky,

h) podle lékařského posudku poskytovatele pracovně lékařských služeb dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím,

i) mu bylo odňato osvědčení o tělesné zdatnosti nebo o odborné způsobilosti stanovené zvláštním právním předpisem,

j) podle posudku psychologa bezpečnostního sboru pozbyl osobnostní způsobilost k výkonu služby,

k) byla jeho svéprávnost omezena,

l) uplynula doba uvedená v § 32 odst. 2 a důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené nepominul, nebo

m) požádal o propuštění.” (16)

V §154 jsou uvedeny podmínky nároku na odchodné. Je zde uvedeno, že příslušníkovi, jehož služební poměr byl ukončen a vykonával službu nejméně 6 let, náleží odchodné. To však neplatí, pokud služební poměr skončil propuštěním podle §42 odst. 1

a) písm. a),

b) písm. c),

c) písm. d) a je následně na základě jednání, které vedlo k jeho propuštění, pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, nebo

d) písm. m) a je proti němu vedeno trestní řízení pro trestný čin spáchaný úmyslně a následně je za něj pravomocně odsouzen nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání nebo bylo pravomocně schváleno narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání (16).

Podle §157 jsou stejně nastaveny také podmínky nároku pro výsluhový příspěvek.

Zda zmiňovaná novela zákona 186/1992 Sb. a relativně tvrdá legislativní opatření v zákoně 361/2003 Sb., splnily svůj preventivní význam a přinesly nějaké výsledky, bude zjišťováno v praktické části.

6.2 Policejní etika jako nástroj prevence páčání trestných činů policistů

Slovo etika má mnoho definic. Jednoduše řečeno je to nauka zabývající se správným jednáním v lidském společenství. (17 str. 21).

6.2.1 Etický kodex Policie České republiky

Etický kodex můžeme charakterizovat jako soubory mravních principů, které ovlivňují libovůli jedinců. Jsou vytvářeny za účelem lepší koordinace zájmů dané profesní skupiny, popřípadě celé společnosti, se zájmy individuálními, a to ve smyslu nadřazení zájmu skupinových nad těmi individuálními. (18 str. 203)

Jednoduše řečeno, jsou to mravní pravidla, podle kterých by se měl člověk, v našem případě policista, chovat. Je jasné, že tato pravidla nezaručí nulovou trestnou činnost ze stran příslušníků Policie ČR, nicméně je to důležitý preventivní nástroj.

V demokratických zemích, ve kterých vládne zákon, je hlavní funkcí policie prevence trestné činnosti, odhalování trestné činnosti a boj proti ní, dále ochrana veřejné bezpečnosti, dodržování zákonů a pořádku ve společnosti a v neposlední řadě také dodržování základních občanských práv. Společnost je ochotna tolerovat či dokonce podporovat vykonávání policejních legálních oprávnění pouze do té doby, kdy považuje způsoby vykonání policejní práce z etického hlediska za akceptovatelné a v zájmu demokratických zásad. Pokud tak policie jedná, může při plnění svých pracovních povinností od společnosti očekávat důvěru a podporu. To je hlavní myšlenkou etických kodexů a každý policista by si tento fakt měl uvědomit. (19 str. 14)

Jak a proč vůbec vznikl Etický kodex Policie České republiky? Podívejme se opět do historie. Za důležitý přelom pro policejní činnost je považována rezoluce Rady Evropy č. 690/1979, která obsahuje 8 bodů a Deklaraci o policii. Tato Deklarace

se skládá ze tří částí. Prvních 16 bodů je věnováno právě základním etickým povinnostem policisty, dalších 11 bodů se věnuje statutu policie a závěrečných 7 bodů řeší otázky války a okupace. (18 str. 206)

V 80. letech minulého století se konalo několik konferencí, na nichž se řešila právě etika policistů, vycházely sborníky prací a začaly se objevovat první oficiální dokumenty. Např. v roce 1989 Mezinárodní sdružení šéfů policie přijalo Etický kodex policisty. Dalším důležitým mezníkem byl datum 19. 9. 2001, kdy byl jako doporučení Výboru ministrů Rady Evropy pro členské státy vydán Evropský kodex policejní etiky, což je jeden z nejdůležitějších dokumentů upravující hodnotovou a morální stránku české policie. (18 stránky 207-208)

Již v roce 1997 se začalo diskutovat o nutnosti vypracování a přijetí etického kodexu pro Policii ČR. V roce 2001 byl zpracován první projekt s návrhem na etický kodex. Byl vytvořen tým odborníků, který tvořili pracovníci policie, MV ČR i nevládních organizací. Tento tým měl připravit návrh etického kodexu. Zajímavostí je, že vzorem jim byl etický kodex kanadské královské jízdní policie, dále pak odborníci vycházeli z výsledků výzkumu veřejného mínění z roku 2004 a v neposlední řadě také ze zmiňovaných dokumentů Rady Evropy. 21. 1. 2005 byl konečně Etický kodex Policie České republiky vydán rozkazem policejního prezidenta č. 1/2005. V roce 2009 byl tento dokument mírně upraven a vydán rozkazem policejního prezidenta ze dne 2. 9. 2009 o profesní etice Policie České republiky. (18 str. 209)

Vydání Etického kodexu Policie České republiky bylo velmi významným krokem. Aby však měl tento dokument nějaký význam v praxi, muselo dojít k ještě důležitějšímu kroku a tím byla implementace do každodenních činností všech složek policie. Aby se policisté mohli chovat podle tohoto dokumentu, je nutné, aby ho dokonale znali. Proto jsou s ním seznamování nastupující příslušníci během své odborné přípravy, obsah etického kodexu je vyučován na středních policejních školách, školních policejních střediscích i na Policejní akademii ČR. Psaná verze tohoto kodexu je rovněž zveřejněna na každé služebně Policie ČR. Ovšem zcela nejdůležitější pro zavedení principů kodexu do praxe je, aby nastupující příslušníci správně pochopili ducha kodexu a aby byli přesvědčeni o správnosti tohoto ducha. Velmi důležité také je,

aby vedoucí pracovníci byli příkladem v dodržování tohoto kodexu a vytvořili pracovní atmosféru, ve které bude dobrá morálka podporována a oceňována, nikoli zesměšňována či potlačována. (18 stránky 210-211)

Etický kodex Policie České republiky je velmi stručný dokument. Obsahuje celkem pět bodů, které se věnují cílům policie, základním hodnotám policie, závazkům policie vůči společnosti, závazkům policie vůči ostatním příslušníkům policie a poslední bod řeší, co je osobním a profesionálním přístupem příslušníka policie. Díky své stručnosti a jednoduchosti je tento kodex snadno pochopitelný pro každého. (20 stránky 14-15)

6.3 Zkouška spolehlivosti

Zkoušku spolehlivosti můžeme charakterizovat jako navozenou situaci, se kterou se zkoušená osoba běžně setkává a musí ji řešit v rámci výkonu služby nebo zaměstnání. Jejím účelem je předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Můžeme ji tedy považovat za nástroj prevence páchaní protiprávního jednání. Tato zkouška je prováděna jednak u příslušníků Policie ČR, ale také u příslušníků Vězeňské služby České republiky, inspekce, u celníků a dále u zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v Policii ČR, Celní správě ČR, nebo Vězeňské službě ČR. (10 str. 22)

Cílem zkoušky spolehlivosti je předcházet protiprávnímu jednání u bezpečnostních sborů. Příslušníci i zaměstnanci výše zmíněných bezpečnostních sborů si totiž jsou vědomi, že kterákoliv situace, kterou jsou povinni řešit v rámci svých služebních či pracovních povinností, může být právě situací navozenou zkouškou spolehlivosti. Z několika prováděných výzkumů vyplývá, že česká společnost má nízkou důvěru v policii. Důraz je kladen především na korupci, únik a vynášení informací, nepřiměřeného násilí a dále nedodržování stanoveného úředního postupu. Proto jsou zkoušky spolehlivosti zaměřeny především do těchto témat. (21)

Zkoušky spolehlivosti vyvolaly mnoho odborných i politických diskuzí ještě před tím, než byly zavedeny. Ministerstvo spravedlnosti pokládalo zkoušku spolehlivosti za nepřijatelnou provokaci a stálo si za názorem, že je nepoužitelná v trestním řízení.

Podobný názor měla také část tehdejší Inspekce ministra vnitra. Se zkouškou spolehlivosti byly spojené především náročné přípravy, finanční nároky a organizační problémy. Také tehdejší vedení PČR mělo na zkoušku spolehlivosti skeptický pohled. Podle něj šlo o další zátěž, která mohla snadno způsobit selhání policistů. V té době totiž policie měla velmi malou důvěru veřejnosti, navíc musela plnit mnoho nadměrných úkolů, ne vždy souvisejících s bezpečnostní problematikou. Z těchto důvodů se připravovala reforma PČR. Policisté tedy očekávali čistky a zkoušku spolehlivosti často chápali jako nástroj k provádění těchto čistek. (22 str. 19)

Ve stejné době však proběhla tzv. „akce peněženka“, kterou provedla redakce nejmenovaných celostátních novin. Tato akce probíhala tak, že lidé odevzdali na policejní oddělení peněženku s peněžním obnosem a po nějakém čase zjišťovali, co se s penězi stalo. Z této akce bylo zjištěno, že z cca dvaceti nálezů jich byla řešena podle pravidel pouze necelá polovina. V některých případech došlo dokonce k odcizení obnosu peněz a následovala personální a kázeňská opatření. Tato akce naprosto změnila přístup vedení policejního prezidia. Také politická diskuze byla pro zavedení zkoušek spolehlivosti. Institut zkoušky spolehlivosti byl zaveden v roce 2009. (22 str. 19)

Zkoušky spolehlivosti prošly několikaletým vývojem. V dnešní době můžeme hovořit již o třech verzích jejich úpravy. První verzi bychom našli v dikci zákona č. 273/2008 Sb. o Policii ČR, konkrétně v §107. Druhou verzí je úprava, navrhovaná při prvním předložení návrhu zákona o GIBS Parlamentu ČR, tj. sněmovní tisk č. 794 v 5. volební období, tj. období 2006-2010. Poslední verzi obsahuje § 41 zákona č. 341/2011 Sb. o GIBS. (23 str. 10)

Podle zákona o Policii ČR měla Inspekce Policie ČR za úkol provádět zkoušky spolehlivosti. Provádět ji mohli výhradně jen inspektoři, a to za účelem předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání příslušníků a zaměstnanců policie, dále zaměstnanců Inspekce Policie ČR a také inspektorů samotných. Tento institut označoval zákonodárce v dikci zákona dvojitým označením, a to „zkouška spolehlivosti“ nebo také „zkouška odolnosti vůči protiprávnímu jednání“. (23 str. 10)

Ve výše zmiňovaném zákoně byla první verze popsána následovně:

(1) Inspektor je oprávněn k předcházení, zamezování a odhalování proti-právního jednání provést u policisty, zaměstnance policie, inspektora a zaměstnance inspekce (dále jen „zkoušená osoba“) zkoušku spolehlivosti.

(2) Zkouška spolehlivosti spočívá v navození zdání situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit.

(3) K provedení zkoušky spolehlivosti může inspektor využít pod svým osobním a bezprostředním vedením i jinou osobu s jejím souhlasem.

(4) Průběh zkoušky spolehlivosti inspektor dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem a sepíše o něm úřední záznam. Záznam o provedení zkoušky spolehlivosti se v jednom vyhotovení založí do osobního spisu zkoušené osoby.

(5) O provedení zkoušky spolehlivosti musí být zkoušená osoba bez zbytečných průtahů prokazatelně informována. To neplatí, pokud by informování ohrozilo plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly policie. V případě překážky podle věty druhé je zkoušená osoba informována poté, co ohrožení pomine. Po informování má zkoušená osoba právo nahlížet do pořizené dokumentace.

(6) Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození zdraví osob anebo majetku.“ (23 str. 10)

Druhou verzi zkoušky spolehlivosti bychom našli v prvním návrhu zákona o GIBS, konkrétně v §40. Tato verze byla až na drobné dikční změny stejná, jako verze obsažená v zákoně o Policii ČR, tedy jako verze první. Až po třech letech, co byla zkouška spolehlivosti aplikována do praxe, došlo v právní úpravě k několika podstatným změnám. Tato současná verze zkoušky spolehlivosti je obsažena v §41 zákona o GIBS. (23 str. 11)

Jednou z těchto změn je, že inspektor nemusí pouze navozovat zdání situace, ale situaci již přímo navodí. To v praxi znamená, že osoba, která provádí zkoušku spolehlivosti, jedná tak, že její jednání může mít znaky přestupku nebo jiného správního deliktu, ve skutečnosti se však o přestupek ani jiný správní delikt nejedná. Další změnou je, že osoba provádějící zkoušku spolehlivosti může v průběhu provádění této zkoušky

sdělovat i nepravdivé údaje. Má tedy dovoleno policistu mást, sdělovat mu nepravdivé informace a naopak pravdivé zamlčovat. To je poněkud logické, neboť pokud by tomu tak nebylo, mohlo by snadno dojít k odhalení zkoušky spolehlivosti. Nově se totiž příslušník o tom, že na něm byla prováděna zkouška, nedozví, pokud se nedopustí protiprávního jednání. V opačném případě o zkoušce bude informován a pořízené materiály mu budou založeny do osobního spisu. Vzhledem k tomu, že GIBS může provádět zkoušku spolehlivosti také na celnících, došlo k rozšíření tzv. zakázaných látek, které mohou inspektoři držet. Jedná se např. o omamné a psychotropní látky, jedy, padělané peníze, padělané známky, cenné papíry nebo jiné listiny apod. Změnilo se také právní vymezení hodnot, které nesmí být zkouškou spolehlivosti dotčeny. Nově je v zákoně o GIBS stanoveno, že kromě ohrožení nebo poškození zdraví osob nebo majetku, nesmí dojít také k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života osob a k omezení svobody osob. Nově také zákon stanovuje, že musí být zachována lidská důstojnost. Novinkou se také stalo to, že zkoušku spolehlivosti nemusí bezprostředně vézt pouze inspektor, ovšem ten má za činy osoby provádějící zkoušku spolehlivosti zodpovědnost. Tento fakt může vézt k lepšímu navázání důvěry při provádění zkoušky. (24 str. 12) (23 stránky 13-16)

6.3.1 Preventivní působení zkoušky spolehlivosti

Zkouška spolehlivosti nemá v našem právním systému obdoby (testy integrity se běžně využívají v zemích s anglosaským systémem práva). Navíc je to téma velmi kontroverzní a často diskutované. Z těchto důvodů vznikla potřeba podrobit tento institut vědeckému zkoumání. Zkouška spolehlivosti se tak stala předmětem vědeckovýzkumného úkolu č. 3/6 „Zkouška spolehlivosti - explikace, aplikace, efektivita“, který je součástí integrovaného vědeckovýzkumného úkolu č. 3 „Analýza a predikce vybrané aktuální policejné bezpečnostní problematiky“ výzkumného projektu Policejní akademie ČR v Praze na léta 2011 – 2015. (22 stránky 35-37)

Pplk. JUDr. Josef Hrudka, Ph.D., ve své disertační práci Zkouška spolehlivosti – prostředek prevence protiprávního jednání zkoumá, zda zkoušky spolehlivosti preventivně působí na nežádoucí jednání zkoušených osob. Provedl dotazníkové šetření 1340 policistů, 140 zaměstnanců policie a nestandardizovaný rozhovor s 50 policisty. Nejdříve zkoumal povědomost příslušníků a zaměstnanců

o existenci institutu zkoušky spolehlivosti. Překvapující bylo, že téměř čtvrtina dotazovaných o zkoušce spolehlivosti nikdy nic neslyšela. Naopak největší povědomostí se mohou chlubit příslušníci, kteří vykonávají činnost, při které je největší míra korupčního rizika a dále policisté, kteří nejčastěji projednávají protiprávní jednání mající charakter přestupku. Dále bylo zjišťováno, jakou představu mají respondenti o počtu provedených zkoušek spolehlivosti za rok. Dotazovaní ze všech výběrových skupin se domnívají, že je prováděno více zkoušek než ve skutečnosti, přičemž 6 % policistů a 6,1% zaměstnanců policie si připustilo, že již v minulosti mohli být zkoušenou osobou. Následovala velmi důležitá a rozhodující otázka, zda si respondenti připouštějí, že by v budoucnu mohla být zkouška spolehlivosti prováděna i na jejich osobě. Logicky pokud má mít zkouška spolehlivosti preventivní význam, pak si potencionálně zkoušená osoba musí připouštět, že by v budoucnu mohla být zkoušena právě ona. 35,6 % respondentů policistů a 30,3 % zaměstnanců policie v dotazníku připustilo, že by se v budoucnu mohli stát zkoušenou osobou. Protože u dotazníkového šetření je velmi omezen prostor na dostatečné probrání takto kontroverzního tématu, byla v tomto výzkumu použita také technika nestandardizovaného rozhovoru. 52 % respondentů v rámci tohoto rozhovoru přiznalo, že zkouška spolehlivosti má vliv na změnu způsobu výkonu jejich služby. Dotazníkové šetření preventivní účinek zkoušky spolehlivosti na vlastní osobu přímo nepotvrdilo, nestandardizovaný rozhovor však ve velké míře (52 %) preventivní účinek jasně dokládá. U takto citlivého tématu můžeme přikládat větší hodnotu právě standardizovanému rozhovoru. Z celého výzkumu tedy vyplývá, že policisté v souvislosti se zkouškou spolehlivosti ve svých výpovědích hovoří nejen o větší důslednosti, ostražitosti, pečlivosti, sebereflexi a kontrole, ale také o lepším chování, vystupování, jednání a dodržování zákonů a služebních předpisů a dále také o vyvolávání stresu a zřetelných obavách o ztrátu zaměstnání. (22 stránky 35-62)

Pplk. JUDr. Josef Hrudka, Ph.D. ve své disertační práci zmiňuje studii, která se mimo jiné zabývala pozitivními a negativními aspekty testů spolehlivosti v zahraničí. Je zde uvedeno, že například v New Yorku jsou přesvědčeni o tom, že prověřování působí nejen přímo na toho, kdo je prověřován, ale především působí preventivně na všechny ostatní potencionální objekty. Tato studie uvádí, že „Zavedení systému prověrek mělo za následek také zvýšené procento oznámení případů pokusů o uplácení policistů. Lze se domnívat, že oznamování těchto případů policisty pramení ze samotné

existence prověrek důvěryhodnosti, protože policista má kdykoli důvod se domnívat, že nabídka úplatku může být součástí prověrek.“ (25 str. 95)

Také u nás byly odborně i neodborně vyjádřeny předpoklady, že zkoušky spolehlivosti působí preventivně na potenciálně zkoušené osoby. Například v Analýze možnosti zavedení institutu zkoušky spolehlivosti na další osoby v orgánech veřejné moci, kterou v roce 2011 zpracovala pracovní skupina, kterou tvořili odborníci z vybraných útvarů Ministerstva vnitra ČR, Inspekce Policie ČR a Policejní akademie ČR v Praze, se jich nachází hned několik. Například: *„A takovýmto prostředkem je zkouška spolehlivosti, která má navíc i značné preventivní účinky“. „I přesto je třeba dodat, že zkouška spolehlivosti jakožto testovací institut sui generis by měla mít výlučně preventivní poslání, nikoli nahrazovat trestní řízení.“ (25 str. 95)* Ve Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014 se objevuje v souvislosti se zkouškou spolehlivosti následující tvrzení: *„Jde především o navození stavu, který bude působit preventivně, nikoliv o snahu masivně testovat úředníky či politiky. Zkoušku spolehlivosti s obdobnými pravidly by proto bylo možné jako preventivní opatření rozšířit i na další osoby působící v orgánech veřejné moci“.* (25 str. 95)

Bývalý ředitel GIBS Ivan Bílek na besedě na téma „Veřejná kontrola policie nově a lépe?“ prohlásil: *„V roce 2006 bylo 24 oznámených případů pokusu o podplacení policisty. A najednou v roce 2009, kdy začaly zkoušky spolehlivosti, se ten počet oznámených případů ztrojnásobil. A ten trend trvá v podstatě do dneška. Vracím se zpět, není to náhodou ta prevence, ano je to prevence.“ (25 str. 96)*

Také Petr Ruml, bývalý náměstek ředitele Inspekce Policie ČR vyjádřil v periodickém tisku Právo v dubnu roku 2011 svůj názor na preventivní působení zkoušky spolehlivosti: *„U samotných policistů má přítom tento nástroj kontroly jasný efekt. Ze strachu, že jsou sami zkoušeni, mnohem více hlásí svým nadřízeným případy, kdy se je někdo pokusil uplatit. Přičítáme to celkem oprávněně tomu, že ti policisté nevědí, jestli náhodou nejednají při řešení přestupku právě s inspektorem“.* (25 str. 96)

6.4 Preventivní působení Generální inspekce bezpečnostních sborů

Přímá prevence je rovněž realizována cestou preventivních přednášek Generální inspekce bezpečnostních sborů, které jsou cíleně zaměřené na konkrétní posluchače z řad příslušníků a zaměstnanců bezpečnostních sborů. Tyto přednášky se již staly nedílnou součástí vzdělávacích aktivit nastupujících příslušníků Policie České republiky, Vězeňské služby České republiky i Celní správy České republiky. Po dohodě s vedoucími a řediteli jednotlivých organizačních součástí je provádějí lektoři z Generální inspekce bezpečnostních sborů, která má pro tyto účely zřízené pracoviště. Jeho pracovníci se také zabývají vydáváním metodických doporučení pro činnost bezpečnostních sborů, tedy posledním ve výčtu zákonných úkolů GIBS. Za první čtyři roky činnosti bylo realizováno celkem 327 přednášek (z toho 63 pro Policii ČR), které si vyslechlo 13 725 posluchačů (z toho 3385 z řad Policie ČR). Dále bylo vydáno 16 metodických doporučení a desítky preventivních opatření (upozornění na zjištěné nedostatky v konkrétním prověřovaném případě)

Praktická část

7 Analýza protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky

V této kapitole bude provedena analýza trestné činnosti policistů. Vycházet budu ze Zpráv o činnosti Inspekce MV a trestné činnosti policistů Policie České republiky, ze Zpráv o činnosti Inspekce PČR a trestné činnosti policistů Policie České republiky, dále ze Zpráv o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů. Čerpat informace budu také z analytické studie s názvem Kriminologické aspekty trestné činnosti policistů, kterou v roce 2001 napsala PhDr. Alena Marešová spolu s Mgr. Petr Kotulanem. Bude zde sledována kriminalita příslušníků Policie České republiky v základních kvantitativních ukazatelích za období 1990-2014 (Viz. Graf 1). Další ukazatele budou řešeny v různých časových obdobích a to ze dvou důvodů. Prvním důvodem je, že starší statistická data lze jen stěží porovnat s těmi novějšími, neboť docházelo k častým změnám právní úpravy. Navíc po roce 2002 je používána jiná metodika vykazování protiprávního jednání policistů, tudíž vypočítat vypovídající hodnotu z delších časových řad by bylo problematické. (6 str. 23) Druhým důvodem je fakt, že statistiky, které zpracovávala Inspekce ministra vnitra, jsou velmi stručné. Bohužel ani statistické údaje zpracované Inspekcí policie nejsou tak obsáhlé, jako statistiky Generální inspekce bezpečnostních sborů.

7.1 Použité metody

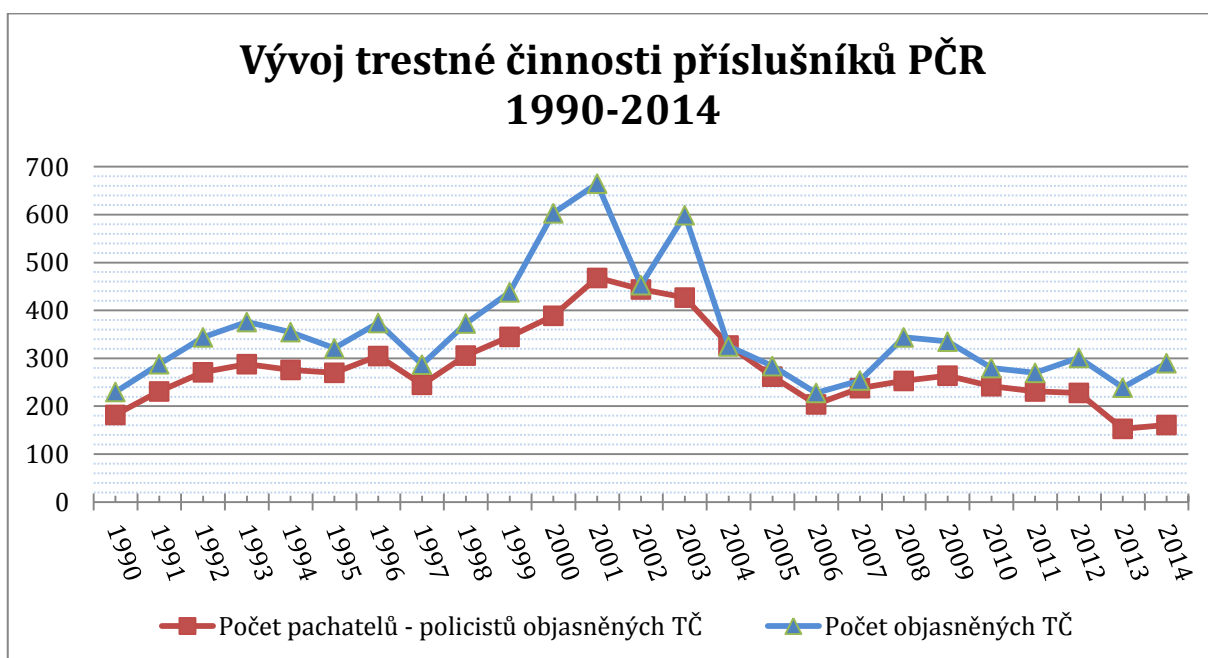
Jedním z cílů této práce je zhotovit rozbor kriminality příslušníků Policie České republiky. Je tedy patrné, že základní metodou bude metoda analytická. Tato metoda bude doplněna metodou statistickou. V této práci bude dodržován tzv. princip kauzality (každý následek má svoji příčinu a současně není následku bez příčiny (6 str. 15)). V této práci budu většinou postupovat od následků k příčinám, přičemž následky jsou evidované odhalené trestné činy, spáchané příslušníky Policie České republiky. Z těchto následků se pokusím zjistit příčinu páčání trestné činnosti, a dále motivaci policistů k protiprávnímu jednání. Tato metoda se nazývá induktivní. Dále bude použita metoda komparativní, přičemž bude srovnávána kriminalita příslušníků Policie České republiky a civilního obyvatelstva.

7.2 Vývoj trestné činnosti příslušníků Policie České republiky v letech 1990-2014

K získání přehledu o vývoji kriminality policistů budou použity dva základní ukazatele a těmi jsou:

- a) počet obviněných policistů v kalendářním roce
- b) počet objasněných trestných činů v trestním roce

Na grafu 1 lze sledovat dlouhodobý vývoj počtu trestně stíhaných příslušníků Policie České republiky:

Graf 1 Vývoj počtu trestně stíhaných příslušníků Policie České republiky

Zdroj: (26; 27; 28; 29; 12; 9; 30; 31; 6)

Tabulka 1 Vývoj trestné činnosti příslušníků Policie České republiky v letech 1990-2013

Období	Počet objasněných trestných činů	meziroční změna v %	Počet pachatelů – policistů objasněných trestných činů	Meziroční změna v %	Počet objasněných trestných činů připadajících na 1000 policistů
1990	230	-	182	-	8
1991	288	25	231	27	9,3
1992	344	19	271	17	10,6
1993	376	9	288	6	8,6
1994	355	-6	276	-4	7,6
1995	321	-9,6	270	-2,2	7,1
1996	374	16,5	305	13	8,5
1997	287	-23,3	245	-19,7	6,4
1998	373	30	306	24,9	8,3
1999	438	17,4	345	12,7	9,7
2000	603	37,7	389	12,8	13,1
2001	665	10,3	468	20,3	14,5
2002	453	-31,9	444	-5,1	9,8
2003	599	32,2	427	-3,8	12,6
2004	325	-45,7	327	-23,4	6,8
2005	284	-12,6	262	-19,9	6,2
2006	228	-19,7	204	-22,1	4,9
2007	254	11,4	238	16,6	5,7
2008	344	35,4	253	6,3	7,9
2009	335	-3,2	264	4,2	7,8
2010	280	-16,4	242	-8,4	6,8
2011	270	-3,6	231	-4,5	6,9
2012	301	11,5	228	-1,3	7,8
2013	239	-20,6	153	-32,9	6,17
2014	290	21,3	161	5,2	7,2

Zdroj: (26; 27; 28; 29; 12; 9; 30; 31; 6)

Z grafu 1 je zřetelné, že po roce 1990 docházelo k výraznému vzrůstu počtu trestně stíhaných příslušníků a to až do roku 1993, přičemž v roce 1990 spáchalo 182 policistů 230 trestných činů, v roce 1993 bylo spácháno o 146 trestných činů více, počet pachatelů těchto činů vzrostl o 106 osob. V roce 1994 byl zaznamenán první pokles kriminality. Počet objasněných trestných činů policistů byl oproti roku 1993 o 6 % menší, počet pachatelů se snížil o 4%. V roce 1996 však počet trestných činů opět vzrostl a to o 16,5 % oproti roku 1995, počet pachatelů v tentýž časovém období vzrostl o 13 %. Rok 1997 však přinesl velké zlepšení a počet trestných činů byl oproti roku 1996 o 23,3 % nižší, počet pachatelů se snížil o 19,7 %. Kriminalita policistů v tomto roce tak byla nejmenší od roku 1990.

Z grafu 1 je patrné, že od roku 1998 do roku 2001 razantně vrůstal počet trestně stíhaných osob. Z tabulky 1 vyplývá, že silně narůstal také počet objasněných trestných činů. V roce 2001 dosáhla kriminalita nejvyššího bodu za pozorované období. V tomto roce spáchalo celkem 468 pachatelů 665 trestných činů což je o 435 činů více než v roce 1990. Počet trestných činů od roku 1990 do roku 2001 tedy vzrostl o 65 %.

Od roku 2002 začala kriminalita příslušníků policie opět klesat. K obrovskému poklesu trestných činů i obviněných policistů došlo v roce 2004, kdy se počet trestných činů snížil oproti roku 2003 o 274 činů tj. o 45,7 %. Počet trestně stíhaných osob klesl ve stejném časovém období o 100 tj. o 23,4 %. V roce 2006 bylo evidováno 228 trestných činů, což je nejméně za celé sledované období a 204 pachatelů což je nejméně od roku 1991.

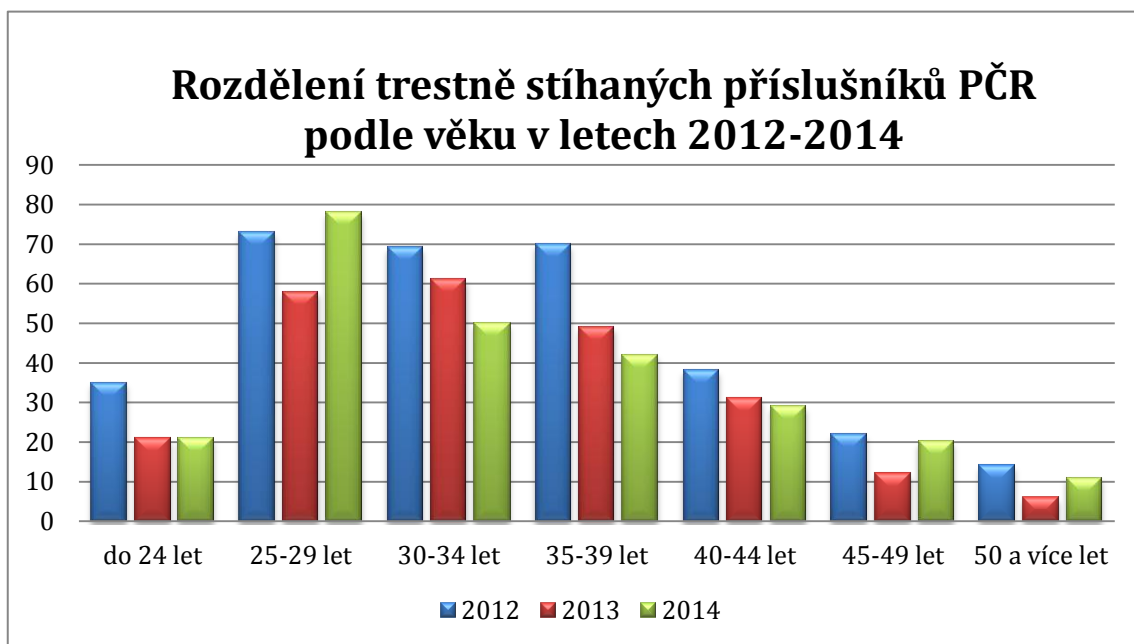
V roce 2007 a v roce 2008 byl opět zaznamenán nárůst objasněných trestných činů. Počet trestně stíhaných osob rostl až do roku 2009. Z grafu 1 i tabulky 1 je patrné, že od roku 2009 až do konce sledovaného období (do roku 2014) stále klesá počet trestně stíhaných osob, s mírným nárůstem v roce 2014.

Z grafu 1 je patrné, že za celé sledované období křivka kolísá, proto nelze jednoznačně říci, zda trestná činnost policistů má za posledních 14 let stoupající či klesající tendenci. Jak již bylo zmíněno, porovnání statistik za takto dlouhé období je velmi nepřesné,

neboť od roku 1990 do roku 2013 došlo k mnoha změnám v legislativě a po roce 2002 se změnila metodika vykazování protiprávního jednání policistů. Proto je zapotřebí dlouholeté statistiky vnímat pouze informativně. Nejdůležitější jsou pro nás statistiky za posledních pět let. V tomto období můžeme říci, že počet trestně stíhaných osob má stále klesající tendenci. V úvahu je ale zapotřebí brát fakt, že statistiky do roku 2011 prováděla Inspekce Policie ČR, od roku 2012 Generální inspekce bezpečnostních sborů. Statistiky o trestně stíhaných osobách za rok 2009, 2010 a 2011 je nutné vnímat jen informativně, protože Generální inspekce bezpečnostních sborů nemá k dispozici závěrečné výstupy trestního řízení u zmíněných trestně stíhaných osob. Ve statistikách o počtu trestně stíhaných policistů z let 2012, 2013 a 2014 jsou zahrnuti všichni policisté, proti kterým bylo Generální inspekcí bezpečnostních sborů zahájeno trestní stíhání, podán návrh na zahájení trestního stíhání nebo sděleno podezření v rámci zkráceného přípravného řízení. (9 str. 49)

Navíc je nutné si uvědomit, že ze zmíněných statistik je možné vysledovat pouze zjevnou trestnou činnost, tedy tu, která je zdokumentovaná. Bohužel zkoumání kriminality je ovlivněno velkou mírou latence. Pokud tedy ze statistik vyplývá, že došlo k nárůstu či poklesu kriminality, nemusí to nutně znamenat, že opravdu k nárůstu či poklesu došlo. Nárůst či pokles kriminality ve statistikách může znamenat také fakt, že daná inspekce hůře či lépe odhalovala latentní kriminalitu.

7.3 Trestná činnost příslušníků PČR dle věkové struktury

Graf 2 Porovnání věkové struktury a počtu pachatelů v letech 2012 a 2013

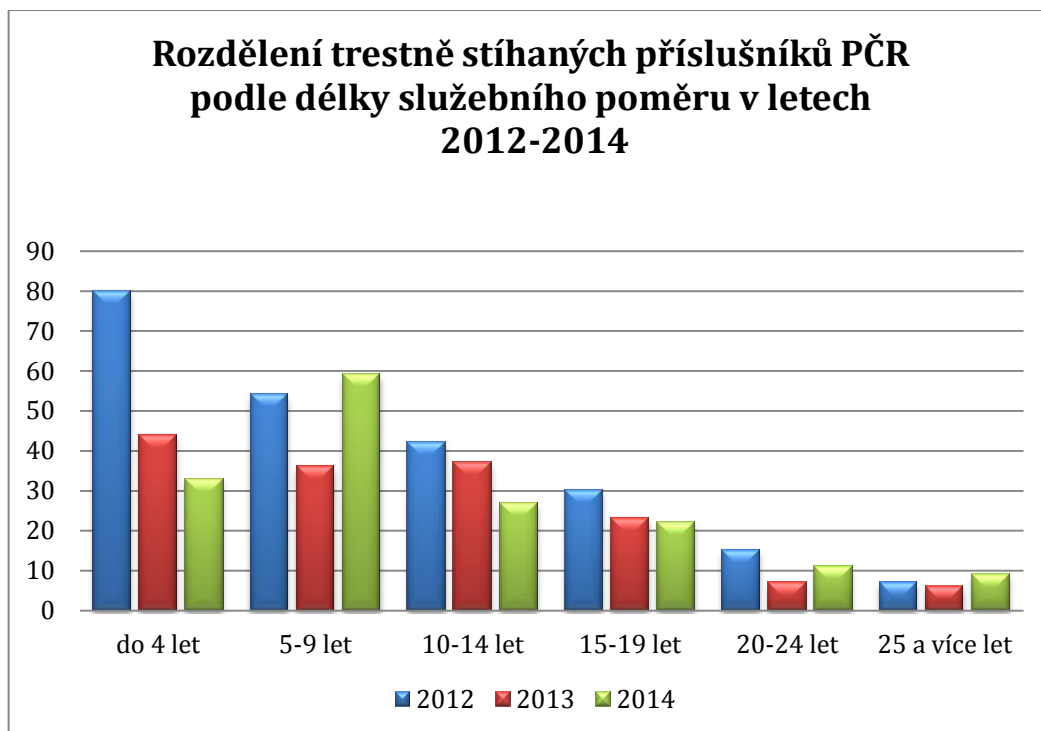
Zdroj: (9; 12; 30)

Tabulka 2 Porovnání věkové struktury a počtu pachatelů v letech 2012-2014

Věk	Počet pachatelů - policistů		
	2012	2013	2014
do 24 let	35	21	21
25-29 let	73	58	78
30-34 let	69	61	50
35-39 let	70	49	42
40-44 let	38	31	29
45-49 let	22	12	20
50 a více let	14	6	11

Zdroj: (9; 12; 30)

Na grafu 2 můžeme pozorovat věkovou strukturu policistů pachatelů v letech 2012-2014. Na první pohled je patrné, že nejvíce se trestné činnosti dopouštěli příslušníci od 25 do 39 let. Od 40 let počet pachatelů výrazně klesal. V roce 2012 a 2014 se trestného činu dopustilo nejvíce policistů mezi 25-29 lety, konkrétně to bylo 73 lidí v roce 2012 a 78 lidí v roce 2014. V roce 2013 se věková hranice posunula na 30-34 let. V roce 2013 se trestného činu v tomto věkovém rozmezí dopustilo 61 lidí. Od 40 let věku příslušníků trestná činnost ve všech sledovaných letech klesá. Padesátiletí a starší příslušníci Policie České republiky se trestné činnosti dopouštějí jen zřídka. V roce 2012 to bylo 14 lidí, což je o 59 lidí méně, než ve věkovém rozmezí 25-29let. V roce 2013 to bylo dokonce pouhých 6 lidí ve věku 50 let a více, což je o 55 lidí méně, než ve věkovém rozmezí 30-34 let, v roce 2014 to bylo 11 lidí.

Graf 3 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle délky služebního poměru

Zdroj: (9; 12; 30)

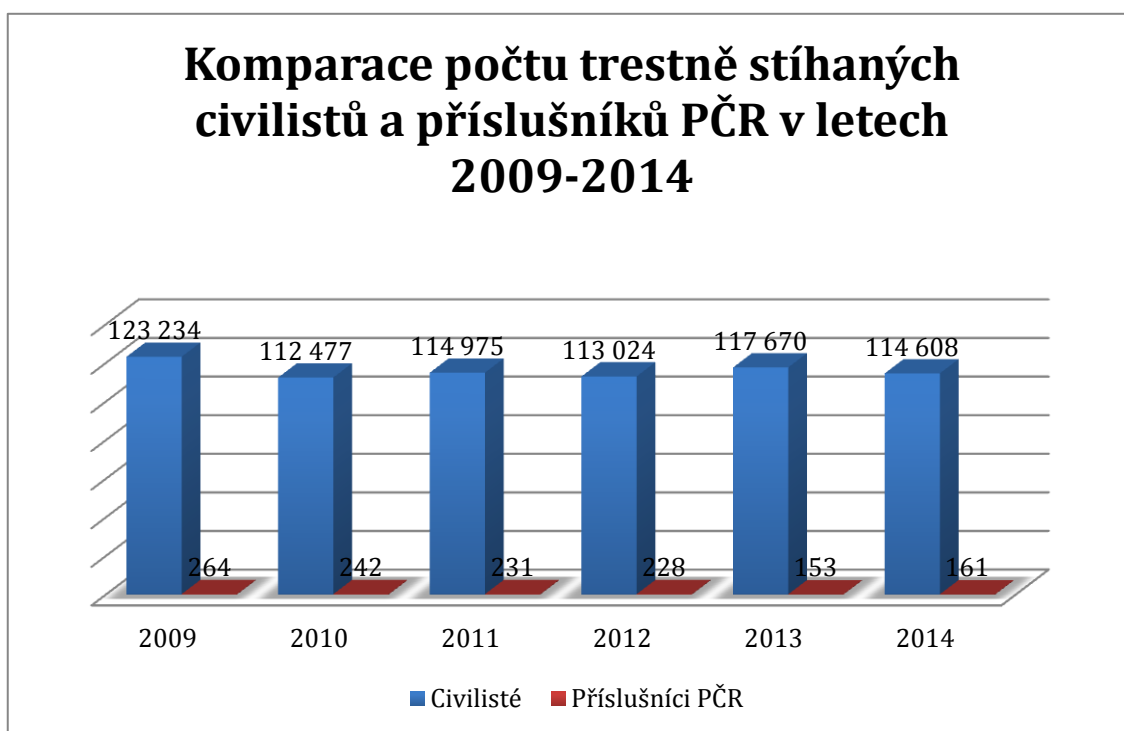
Tabulka 3 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle délky služebního poměru

Délka služby	Počet pachatelů - policistů		
	2012	2013	2014
do 4 let	80	44	33
5-9 let	54	36	59
10-14 let	42	37	27
15-19 let	30	23	22
20-24 let	15	7	11
25 a více let	7	6	9

Zdroj: (9; 12; 30)

S věkem také často souvisí délka služebního poměru, proto je v této kapitole řešena policejní trestná činnost i podle tohoto kritéria. Z grafu 3 a tabulky 3 vyplývá, že trestně stíhání jsou nejvíce policisté na začátku své kariéry. V roce 2012 bylo stíháno celkem 80 policistů, kteří vykonávali svou službu méně než 4 roky, v roce 2013 jich bylo 44 a v roce 2014 33. V roce 2014 bylo nejvíce stíhaných policistů v služebním poměru v délce 5-9 let a to 59, v předešlém roce jich bylo 36 a v roce 2012 54. Dále je možné tvrdit, že za celé sledované období dochází s navyšující se praxí ke snižování trestné činnosti příslušníků Policie České republiky. Výjimkou je rok 2013, kdy bylo trestně stíháno o jednoho policistu s délkou služby 10-14 let více, než policistů v délce služby 5-9 let.

7.4 Komparace trestné činnosti civilistů a příslušníků PČR

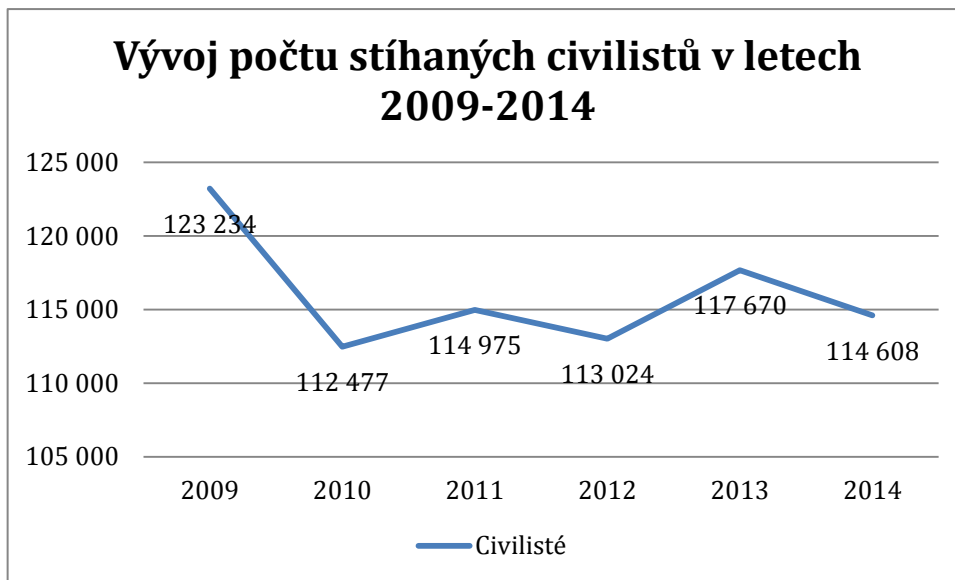

Graf 4 Komparace počtu trestně stíhaných civilistů a příslušníků PČR v letech 2009-2014

Zdroj: (27; 28; 29; 12; 9; 30; 32)

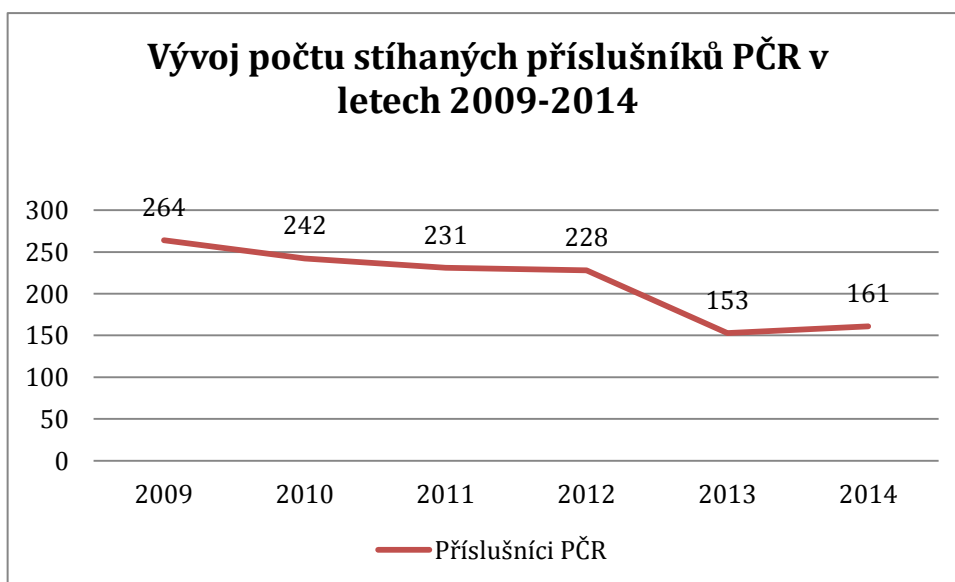
Graf 4 porovnává trestně stíhané osoby z řad civilistů a příslušníků Policie České republiky. Na první pohled je patrné, že trestně stíhaných civilistů

je ve všech letech řádově o sta tisíce více, než trestně stíhaných příslušníků PČR. Samozřejmě je zapotřebí brát v úvahu fakt, že civilního obyvatelstva je také mnohonásobně více, než je příslušníků PČR. Pro tuto práci považuji za důležité poukázat, zda kriminalita srovnávaných skupin spolu souvisí. Na grafu 5 a 6 lze sledovat vývojové trendy kriminality u jednotlivých skupin. Graf 5 znázorňuje trend kriminality obecné populace, zatímco graf 6 trend kriminality příslušníků PČR. U civilního obyvatelstva docházelo každým rokem k neustálým výkyvům počtu trestně stíhaných osob. Naproti tomu u příslušníků PČR od roku 2009 do roku 2013 počet trestně stíhaných stále klesal, v roce 2014 došlo k mírnému nárůstu. Při porovnání těchto jednotlivých trendů jsem zjistila, že kriminalita příslušníků PČR není závislá na kriminalitě civilního obyvatelstva.

Graf 5 Vývoj počtu stíhaných civilistů v letech 2009-2014

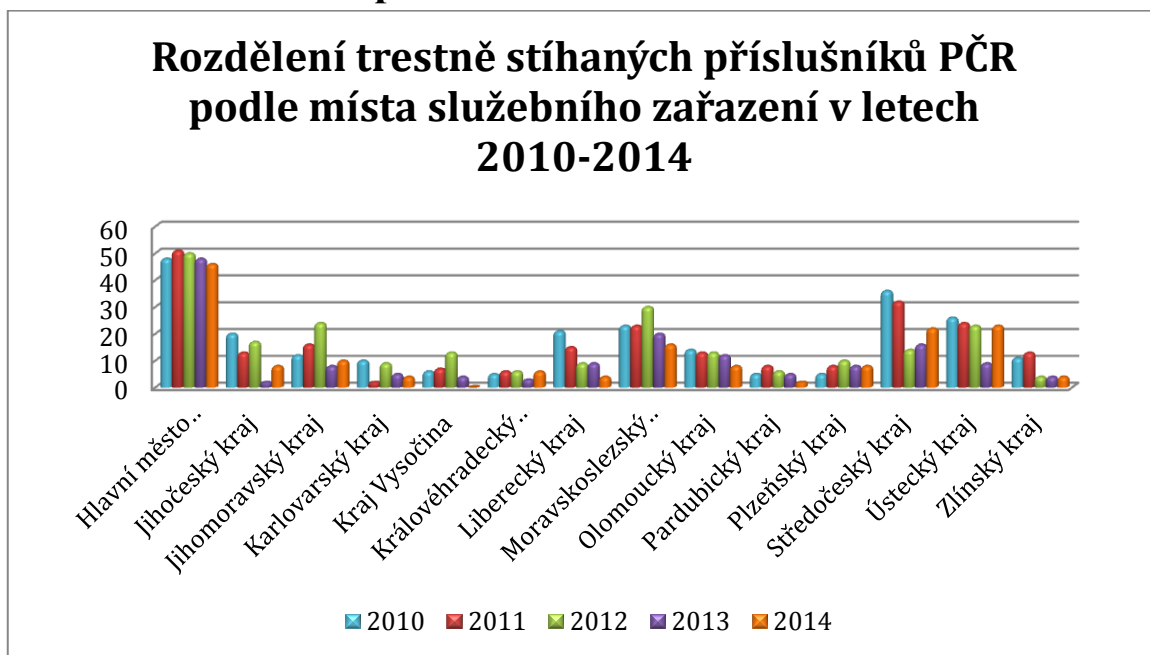
Zdroj: (32)

Graf 6 Vývoj počtu stíhaných příslušníků PČR v letech 2009-2014

Zdroj: (27; 28; 12; 9; 30)

7.5 Trestná činnost příslušníků PČR dle území

Graf 7 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle místa služebního zařazení v letech 2010-2014

Zdroj: (28; 29; 12; 9; 30)

Tabulka 4 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle místa služebního zařazení v letech 2010-2014

Místo služebního zařazení	Počet pachatelů - policistů				
	2010	2011	2012	2013	2014
Hlavní město Praha	48	51	50	48	46
Jihočeský kraj	20	13	17	2	8
Jihomoravský kraj	12	16	24	8	10
Karlovarský kraj	10	2	9	5	4
Kraj Vysočina	6	7	13	4	0
Královéhradecký kraj	5	6	6	3	6
Liberecký kraj	21	15	9	9	4
Moravskoslezský kraj	23	23	30	20	16
Olomoucký kraj	14	13	13	12	8
Pardubický kraj	5	8	6	5	2
Plzeňský kraj	5	8	10	8	8
Středočeský kraj	36	32	14	16	22
Ústecký kraj	26	24	23	9	23
Zlínský kraj	11	13	4	4	4

Zdroj: (28; 29; 12; 9; 30)

Graf 7 a tabulka 4 dokumentují počty trestně stíhaných příslušníků Policie České republiky podle místa jejich služebního zařazení a to od roku 2010, neboť od 1. 1. 2010 se osm krajských ředitelství policie změnilo na zmíněných 14, přičemž tato území jsou totožná jako územní správní členění České republiky. Porovnávat tedy kriminalitu policistů podle jejich služebního zařazení před rokem 2010 s tou po roce 2010 by bylo nemožné.

Na první pohled je patrné, že nejvíce pachatelů policistů připadá za celé sledované období na Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy. Zde bylo evidováno nejvíce 51 pachatelů a to v roce 2011. Mnoho jich bylo evidováno také ve Středočeském kraji, především v letech 2010, 2011 a 2014. Více než 20 pachatelů bylo každoročně zaznamenáno také v Moravskoslezském kraji, přičemž v roce 2012 to bylo až 30. Jen o 4 pachatele méně bylo evidováno v roce 2010 v Ústeckém kraji, který tak patří také mezi kraje s vyšším počtem evidovaných pachatelů policistů. Naopak mezi ty s nižším počtem patří Karlovarský kraj, kde v roce 2011 byli evidováni pouze 2 policisté, Kraj Vysočina se 4 policisty v roce 2013, Královéhradecký kraj se 3 policisty v roce 2013, Zlínský kraj či Pardubický kraj.

Z grafu 7 a tabulky 4 je možné vyzorovat, na kterém území České republiky bylo evidováno nejvíce pachatelů policistů, ovšem nelze z nich vyčíst, tzv. intenzitu kriminality, neboť se zde zanedbávají početní stavy policistů v jednotlivých krajských ředitelstvích Policie České republiky. Fakt, že nejvíce pachatelů policistů bylo evidováno za všechny roky v hlavním městě Praze, neznamená, že na tomto území je také největší úroveň policejní kriminality. Jak již bylo zmíněno v teoretické části, úroveň kriminality nebo také intenzita kriminality zohledňuje kromě počtu spáchaných činů také demografické ukazatele. Aby tedy bylo možné porovnat, ve kterém kraji je největší úroveň kriminality, vypočítala jsem tzv. indexy kriminality pro jednotlivá území za rok 2014 a výsledky zaznamenala do tabulky 5 a grafu 8. Pro tento výpočet jsem použila následující vzoreček:

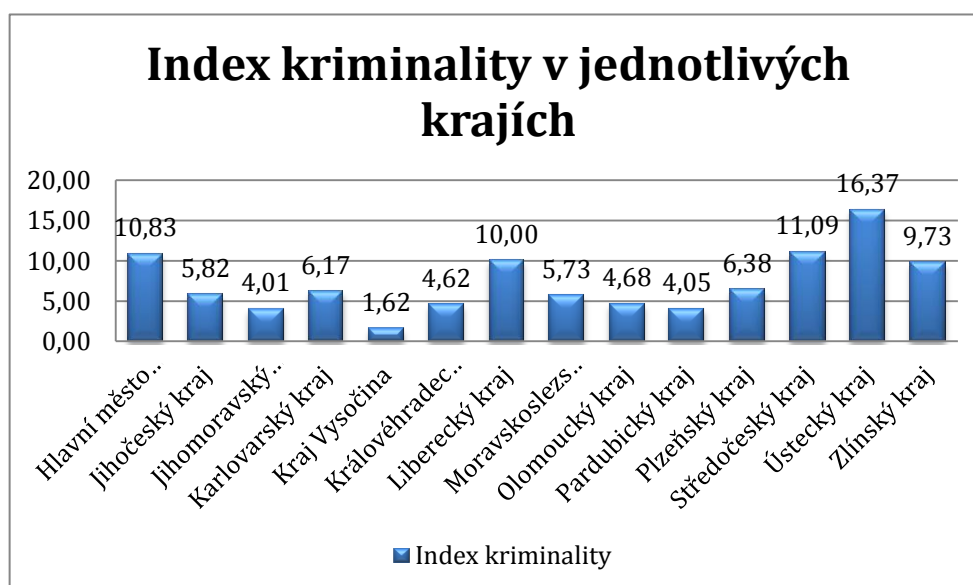
$$\text{index kriminality} = \frac{\text{počet trestných činů}}{\text{počet obyvatel}} \cdot 1000$$

Tento index vyjadřuje počet trestných činů na 1000 policistů. V tomto případě se jedná o tzv. „čisté“ indexy, neboť jsou vypočítávány jen z té části populace, která je za své činy trestně odpovědná.

Tabulka 5 Indexy kriminality v jednotlivých krajích pro rok 2014

Kraj	Počet trestných činů	Celkový počet policistů v daném kraji	Index kriminality
Hlavní město Praha	68	6 279	10,83
Jihočeský kraj	13	2 232	5,82
Jihomoravský kraj	14	3 491	4,01
Karlovarský kraj	8	1 296	6,17
Kraj Vysočina	2	1 235	1,62
Královéhradecký kraj	8	1 733	4,62
Liberecký kraj	13	1 300	10,00
Moravskoslezský kraj	23	4 013	5,73
Olomoucký kraj	8	1 710	4,68
Pardubický kraj	5	1 236	4,05
Plzeňský kraj	14	2 195	6,38
Středočeský kraj	40	3 607	11,09
Ústecký kraj	54	3 298	16,37
Zlínský kraj	12	1 233	9,73

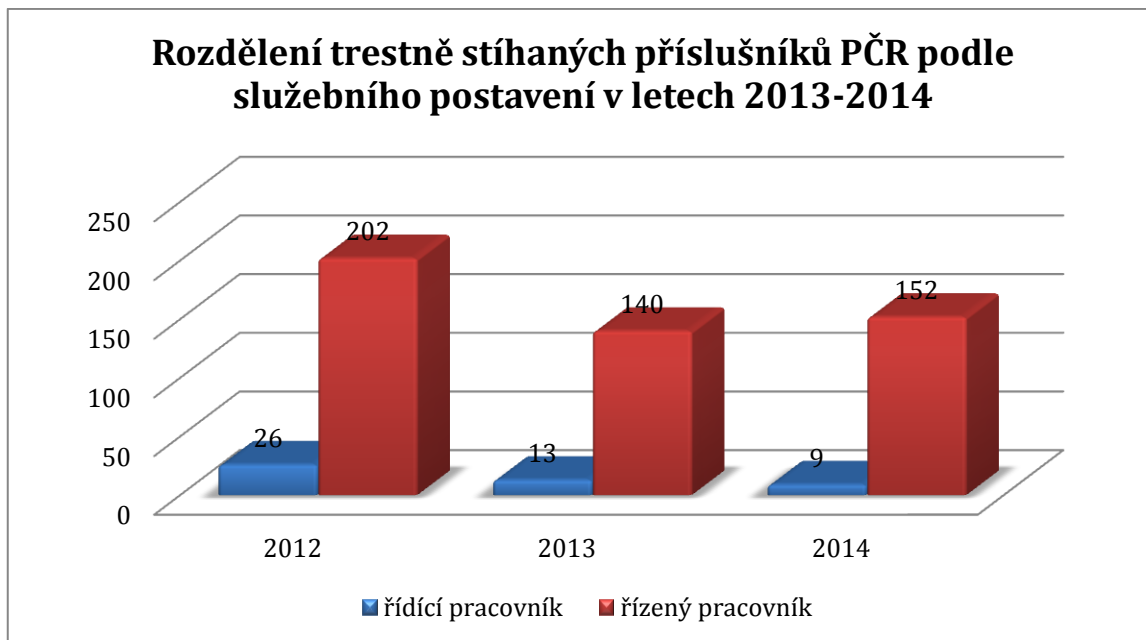
Zdroj: (30; 33)

Graf 8 Indexy kriminality v jednotlivých krajích pro rok 2014

Z tabulky 5 a grafu 4 je patrné, že největší úroveň kriminality byla v roce 2014 v Ústeckém kraji, kde připadalo 16,37 trestných činů na 1000 policistů, dále pak ve Středočeském kraji, zde to bylo 11,09 trestných činů na 1000 policistů. Jen o kousek nižší intenzita kriminality byla v roce 2014 v hlavním městě Praze a to 10,83 trestných činů na 1000 policistů a v Libereckém kraji, zde připadalo 10 trestných činů na 1000 policistů. Následoval Zlínský kraj s indexem kriminality 9,73, dále Plzeňský kraj s indexem kriminality 6,38, Karlovarský kraj s indexem kriminality 6,17 a Moravskoslezský kraj s indexem kriminality 5,73. V dalších krajích připadalo vždy méně než 5 trestných činů na 1000 policistů. Nejnižší úrovni kriminality se může za rok 2014 pyšnit Kraj Vysočina, kde připadalo pouze 1,62 trestných činů na 1000 policistů.

7.6 Trestná činnost příslušníků PČR dle služebního postavení

Graf 9 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle služebního postavení

Zdroj: (9; 12; 30)

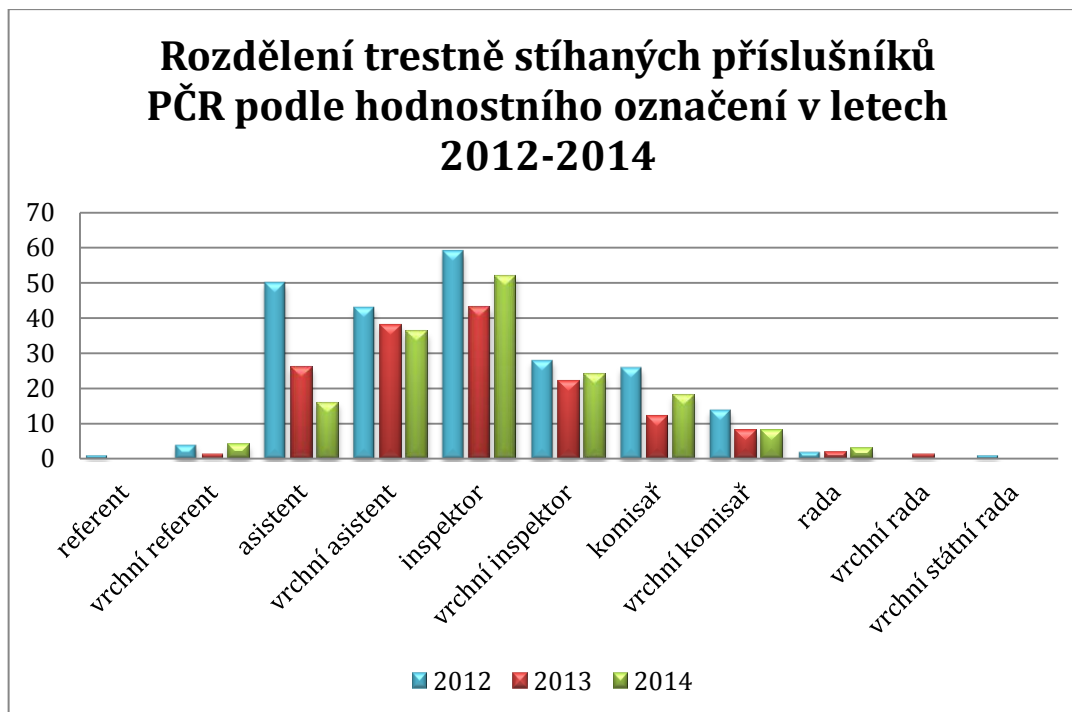
Tabulka 6 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle služebního postavení

služební postavení	2012	2013	2014
řídící pracovník	26	13	9
řízený pracovník	202	140	152

Zdroj: (9; 12; 30)

Na grafu 9 a tabulce 6 je ukázán poměr mezi trestně stíhanými řídicími pracovníky a trestně stíhanými řízenými pracovníky ve služebním poměru u Policie České republiky. Tyto údaje jsou zpracovány za rok 2012-2014, neboť předešlé inspekce tyto údaje neevidovaly. Vycházela jsem tedy pouze ze statistik Generální inspekce bezpečnostních sborů. Je patrné, že za všechny tři sledované roky je zřetelně více trestně stíhaných řízených příslušníků, než těch řídicích. Konkrétně v roce 2012 bylo trestně stíháno 202 řízených pracovníků a 26 řídicích. V roce 2013 se snížily počty u obou skupin, u řízených příslušníků na 140 a u řídicích na 13 lidí. V roce 2014 došlo ke snížení počtu řídicích pracovníků na pouhých 9, což je nejméně trestně stíhaných

řídících pracovníků za celé sledované období. U řízených pracovníků došlo oproti roku 2013 k mírnému nárůstu a to o 12 příslušníků.

Graf 10 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle hodnostního označení

Zdroj: (9; 12; 30)

Tabulka 7 Rozdělení trestně stíhaných příslušníků PČR podle hodnostního označení

Hodnostní označení	Počet trestně stíhaných příslušníků PČR		
	2012	2013	2014
referent	1	0	0
vrchní referent	4	1	4
asistent	50	26	16
vrchní asistent	43	38	36
inspektor	59	43	52
vrchní inspektor	28	22	24
komisař	26	12	18
vrchní komisař	14	8	8
rada	2	2	3
vrchní rada	0	1	0
vrchní státní rada	1	0	0

Zdroj: (9; 12; 30)

Na grafu 10 a tabulce 7 můžeme sledovat trestnou činnost příslušníků Policie České republiky dle konkrétního hodnostního označení. V roce 2012 bylo nejvíce trestně stíhaných inspektorů, konkrétně to bylo 59 lidí. Tolik příslušníků nebylo trestně stíháno za celé sledované období u žádného jiného hodnostního označení. Inspektoři byli nejpočetnější skupinou trestně stíhaných příslušníků i v dalších letech. Konkrétně v roce 2013 bylo evidováno 43 a v roce 2014 52 trestně stíhaných inspektorů. V roce 2012 byli hned za inspektory nejvíce trestně stíháni asistenti, bylo jich 50. To však neplatí v roce 2013 a 2014, neboť v obou těchto letech byli hned po inspektorech nejvíce stíháni vrchní asistenti. V roce 2013 to bylo 38 policistů, v dalším roce to bylo o dva méně. V roce 2012 bylo trestně stíháno 43 vrchních asistentů. Další skupinou, početnou na trestně stíhané příslušníky jsou vrchní inspektoři, přičemž v roce 2012 jich bylo evidováno 28, v roce 2013 22 a v roce 2014 24. Trestně stíhaných komisařů bylo v roce 2012 jen o 2 méně než u předchozí skupiny, v roce 2013 i 2014 však došlo k výraznějšímu poklesu, v roce 2013 to bylo o 10 policistů méně a v roce 2014 o 6 méně oproti vrchním inspektorům. Velmi optimistické je, že z referentů byl trestně stíhán pouze jeden příslušník a to v roce 2012. Také u vrchních referentů je velmi málo trestně stíhaných policistů, konkrétně 4 v roce 2012 a 2014 a 1 v roce 2013. Velmi nízká trestná činnost je zaznamenána také na druhé straně grafu, tedy u rady, vrchní rady a vrchní státní rady. U rady to byli 2 příslušníci v roce 2012 a 2013 a 3 v roce 2014, u vrchní rady byl stíhán pouze jeden člověk a to v roce 2013 a u vrchní státní rady taktéž jeden člověk a to v roce 2012.

7.7 Vyhodnocení cílů práce

V této práci jsem si stanovila několik cílů. Prvním z nich bylo provést historický exkurz orgánů pro odhalování a objasňování trestných činů příslušníků Policie ČR. V teoretické části jsem popsala všechny orgány pro odhalování a objasňování trestných činů policistů od roku 1953, kdy vzniklo Inspekční oddělení MNB až do dnes, kdy má tyto činnosti v kompetenci Generální inspekce bezpečnostních sborů.

Druhým cílem bylo strukturovat informace o současných preventivních opatřeních protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky. V teoretické části jsem se věnovala především Zákonu č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů, Zákonu 361/2003 Sb. o služebním poměru bezpečnostních sborů a policejní etice, jako nástrojům prevence páchaní trestné činnosti policistů. Důraz jsem kladla především na zkoušku spolehlivosti a její preventivní působení.

Třetím cílem bylo analyzovat vývojové trendy protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky pomocí několika kritérií. V praktické části byla provedena analýza trestné činnosti z hlediska věkové struktury, území služebního zařazení a služebního postavení příslušníků Policie České republiky.

Čtvrtým cílem bylo analyzovat dlouhodobý vývojový trend protiprávního jednání policistů od roku 1990 do roku 2014. To bylo provedeno pomocí analýzy statistik Inspekce ministra vnitra, Inspekce Policie České republiky a Generální inspekce bezpečnostních sborů. Zjištěné výsledky se nacházejí v praktické části ve formě grafu a tabulky.

Pátým cílem bylo porovnat trestnou činnost příslušníků Policie České republiky a civilního obyvatelstva. Tato komparace byla provedena v praktické části pomocí analýzy statistik Inspekce Policie České republiky, Generální inspekce České republiky a statistických přehledů kriminality od roku 2009 do roku 2014.

8 Diskuse

8.1 Pohled na protiprávní jednání příslušníků Policie České republiky

Fakt, že k páčání protiprávní činnosti dochází i v řadách příslušníků je zjevný a není třeba o něm diskutovat. Za zamyšlení ovšem stojí otázka, jak k tomuto faktu přistupovat. V mnoha diskuzích o trestné činnosti policistů se objevují argumenty, které protiprávní jednání příslušníků obhajují tím, že policie je pouze vzorek společnosti. Bývalý policejní prezident genpor. JUDr. Jiří Kolář v časopise *Policista* např. uvedl následující názor: „*Máme policejní personál z této země, jsou to přece občané České republiky. Policie je výsečí této společnosti, je tedy její součástí - a zároveň obrazem.....To, že na policistu navlékneme uniformu, ještě neznamena, že automaticky dospěje k přeskládání například do té doby nevyhraněného systému společenských hodnot, že získá sebekázeň, vnitřní zábrany a mechanismy proti porušování práva.*” (34 str. 7) Názor, že policie je vzorek naší společnosti vyjádřil i bývalý ministr vnitra, když se vyjadřoval k případu z roku 2006, kdy dva policisté z Tachovska připravovali loupežné přepadení čerpací stanice. Na podobné argumenty reaguje na svých stránkách JUDr. Alois Dlouhý, bývalý státní zástupce z Krajského státního zastupitelství v Ostravě. Ten se zmíněnými názory rozhodně nesouhlasí. Svůj nesouhlas obhajuje následovně: „*Nejblíže ke vzorku společnosti měla donedávna naše armáda, k níž do základní služby musel nastoupit každý, kdo byl k tomu zdravotně způsobilý. Tedy i alkoholici, narkomani, muži se sklony k agresivitě, rasismu i lidé trestaní za přestupky a trestné činy. U policie je ale situace zcela odlišná. O tom, kdo bude přijat do služebního poměru, se rozhoduje v přijímacím řízení. A základní podmínkou je trestní i občanská bezúhonnost a osobnostní způsobilost, která se ověřuje psychologickými testy. Takže hovořit o tom, že policie je vzorek celé naší společnosti a naznačovat tím, že když jsou zločinci mezi ostatními občany, pak je normální, když stejné procento zločinců bude i v řadách policie, je naprostý nesmysl.*” (35)

Podle mého názoru není možné omlouvat trestnou činnost příslušníků policie argumentem, že jsou to „jen lidé” a pokud lidé jednají protiprávně je předvídatelné, že tak budou jednat i policisté. V řadách policistů by měli být lidé čestní, lidé, kterým jejich povaha a vnitřní zábrany nedovolí porušovat právo. Takoví lidé by měli

být vybráni na základě přijímacího řízení, psychodiagnostického vyšetření a speciálních strukturovaných pohovorů. Je však zřejmé, že ani tyto speciální prostředky nedokážou dokonale odhalit vnitřní charakteristiku a postoje budoucího příslušníka. Na druhou stranu představu, že by se policisté nedopouštěli protiprávního jednání vůbec, považují za naprosto utopickou. I poctivý čestný policista se může dostat do situace, kdy spáchá trestný čin. V řadách příslušníků Policie České republiky jsou určitě i tací, kteří spáchali protiprávní jednání v důsledku své náročné osobní situace, do které se může dostat každý z nás. V těchto případech je opravdu na místě argument, že policisté jsou „jen lidé“ a tedy „jen vzorkem české společnosti“. Je však důležité udělat vše pro to, aby policisté byli vzorkem čestné a poctivé společnosti a tvořili v naší zemi elitu.

8.2 Příčiny poklesu či vzrůstu kriminality ve sledovaném období

Na grafu 1 je možné vidět, že během sledovaného období nedocházelo k jednoznačnému vzrůstu ani poklesu, nýbrž v daném období zaznamenané hodnoty několikrát klesaly a několikrát vzrůstaly. Tyto výkyvy mohou znamenat pouze větší či menší schopnost daného orgánu odhalovat kriminalitu. Znamenalo by to tedy, že k poklesům či nárůstům zaznamenaných hodnot docházelo náhodně a nemají žádnou vypovídající hodnotu. V této práci budu však předpokládat, že zaznamenané hodnoty klesaly či vzrůstaly z nějaké příčiny a z těchto příčin lze odvodit příčiny trestné činnosti policistů

Od roku 1990 docházelo k patrnému nárůstu spáchaných trestných činů. Lze předpokládat, že k tomuto trendu došlo v důsledku společenských změn v naší zemi, kdy docházelo k destrukci starých mocenských struktur a pomalu začaly vznikat nové. Tento stav popsal francouzský sociolog Durkheim jako teorii anomie. Toto období popisuje také Leo Salvem ve své knize Kriminalita policistů České republiky, který je přesvědčen, že navýšení trestné činnosti policistů zapříčinilo to, že kult komunistické strany nahradil kult peněz a vlastnit soukromý majetek se posunulo v žebříčku hodnot do popředí. Na českém trhu byla najednou obrovská nabídka drahého zboží a staveb. Zároveň však většina obyvatel neměla dostatečný legální příjem pro jejich pořízení. Docházelo proto k nárůstu kriminality,

zejména pak té ekonomické. (6 str. 19) Je možné, že tato situace způsobila nárůst trestné činnosti i u příslušníků Policie České republiky. Obávám se, že ne příliš vysoké mzdy jsou důvodem páchaní trestné činnosti u příslušníků dodnes. Potvrzuje to i Leo Salvat, který se dotázal asi 50 policistů, kteří spáchali trestný čin, co považují za příčinu jejich profesního selhání. Nejčastější odpověď zněla, že chtěli vylepšit finanční situaci rodiny (16 dotazovaných), dále toužili po snadném zisku (16 dotazovaných), u dalších bylo příčinou splácení půjček a klesající příjem rodiny (6 str. 21). Vhodným opatřením pro snížení protiprávního jednání policistů by tedy bylo navýšit jejich mzdu. Předpokládám však, že takové opatření by však bylo velmi náročné zrealizovat.

Značný pokles trestné činnosti u příslušníků můžeme pozorovat od roku 2002. V roce 2001 a 2002 došlo hned k několika změnám, které na tento pokles mohou mít vliv. V roce 2001 byl například vydán Evropský kodex policejní etiky. Bylo by ideální, aby tento kodex opravdu snížil trestnou činnost v řadách příslušníků, neboť pro tento účel byl vytvořen, domnívám se však, že k tomu přispěly i další fakty, jako například tzv. velká novela trestního řádu, která přinesla hned několik změn. Jednou z nich bylo například to, že od 1. 1. 2002 se u majetkových trestných činů posunula hranice mezi přestupkem a trestním činem z 2000 Kč na 5000 Kč. Tím se logicky snížily i počty spáchaných trestných činů, což platí i v řadách policie. Tato novela přinesla novinku také v tom, že policisty začal vyšetřovat státní zástupce, doposud stíhali policisty samotní policisté. Všechny tyto věci zajisté měly větší či menší podíl na poklesu trestné činnosti policistů, ovšem v jaké míře určit nelze.

V teoretické části jsem se blíže věnovala novele zákona 186/1992 Sb. o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákonu 361/2003 Sb. o služebním poměru bezpečnostních sborů jako o preventivních nástrojích páchaní trestných činů policistů. K novelizaci zákona 186/1992 Sb. došlo v roce 2006. V tomto roce můžeme pozorovat jak v počtu pachatelů objasněných trestných činů, tak v počtu objasněných trestných činů výrazný pokles oproti roku 2005. Zákon 361/2003 Sb. vešel v účinnost v roce 2007. V tomto roce však došlo u obou sledovaných faktorů k nárůstu. Je tedy možné, že novela zákona 186/1992 Sb. opravdu splnila svůj preventivní účel, u zákona 361/2003 Sb. o tom bohužel dané statistiky nevypovídají. Dalším zmiňovaným preventivním nástrojem, rozebíraným v teoretické části je zkouška spolehlivosti. Institut zkoušky spolehlivosti byl zaveden v roce 2009.

Z grafu 1 lze vypožorovat, že od tohoto roku trestná činnost policistů stále klesá, což opět může znamenat, že zkouška spolehlivosti taktéž naplňuje svůj preventivní účel.

V úvahu však je zapotřebí brát fakt, že od roku 2009 měla v kompetenci odhalování a prošetřování trestné činnosti policistů nová inspekce a to Inspekce Policie ČR, a to mohlo být důvodem zkreslení statistik. Od roku 2012 tuto kompetenci převzala Generální inspekce bezpečnostních sborů. Kromě příslušníků Policie České republiky má tato inspekce na starost odhalování a prověřování skutečností, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin u celníků, příslušníků Vězeňské služby České republiky, příslušníků inspekce, zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v Policii České republiky nebo v inspekci, dále u zaměstnanců České republiky zařazených k výkonu práce v Celní správě České republiky anebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů (13). Je nutné si uvědomit, že Generální inspekce bezpečnostních sborů má „na starost“ mnohem více lidí, než inspekce předešlé. Navíc se jedná o relativně nový orgán a nějakou dobu trvalo, než se jeho noví příslušníci přizpůsobili prostředí dalších dvou bezpečnostních sborů. To by mohlo mít za následek zvýšený počet latentní kriminality a tedy zaznamenání poklesu trestné činnosti u příslušníků Policie České republiky. Domnívám se, že za více než 4 roky působnosti Generální inspekce získali její příslušníci dostatek zkušeností k tomu, aby své úkoly plnily na vysoké úrovni. O tom může vypovídat také mírný nárůst jak u počtu obviněných příslušníků, tak v počtu objasněných trestných činů v roce 2014.

8.3 Další možné příčiny protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky

Existují však i všeobecné příčiny, díky kterým dochází k páchání trestné činnosti u příslušníků Policie České republiky, a myslím, že je důležité brát je v úvahu. Považuji za velmi důležité o těchto příčinách uvažovat, neboť uvědomíme-li si příčinu, lze ovlivnit důsledek, tedy trestnou činnost. Chtěla bych zmínit několik názorů jiných lidí a vyjádřit k nim vlastní názor. Mgr. Tomáš Zelený ve své diplomové práci „Kriminalita příslušníků Policie České republiky a formy její prevence“ uvádí, že trestná činnost vyplývá z toho, jaký mají příslušníci vztah k základním životním otázkám, k sobě k samému, k povinnostem a k práci a samozřejmě také z volních

vlastností příslušníků. (36 str. 11) Také z analytické studie o kriminologických aspektech trestné činnosti policistů, kterou prováděla PhDr. Alena Marešová s Mgr. Petrem Kotulanem, vyplývá, že jeden z problémů je nedostatečná profesní hrdost a absence etiky ve vzájemných vztazích (31 str. 33). U civilního obyvatelstva je naprosto logické, že se trestné činnosti dopouštějí spíše lidé, kteří nejsou čestní, svědomití, nemají smysl pro spravedlnost, jsou zlomyslní, neslušní, egoističtí, hrubí a nevlídní. Lidé, kteří nemají smysl pro povinnost, uvědomělý vztah k práci a zanedbávají své povinnosti. Pokud jde však o příslušníky Policie České republiky, jsem přesvědčena, že by to hlavní důvod být neměl, jelikož přes výběrové řízení by se lidé s takovýmto charakterem vůbec neměli dostat. Problémem je však to, že při tomto výběrovém řízení je kladen větší důraz na intelekt a určité podoby osobnosti, jako je například odolnost vůči stresu či vztah k minoritním skupinám apod. Na morálně volní stránku osobnosti se při výběru uchazečů téměř nehledí., jelikož takové zkoumání vyžaduje náročnější metody. (6 str. 20) Každý policista by si měl uvědomit, že jeho práce je jakýmsi posláním, které musí vykonávat s úctou a poctivostí. Ideální by bylo, aby morální hodnoty bránily policistovi jít proti tomuto poslání. Tato věta zní sice možná jako klišé, ovšem kdyby se tak opravdu stalo, bylo by to tím nejlepším řešením protiprávního jednání policistů. V praxi by bylo vhodné začít využívat nejnovější vědecké metody, které by se kromě na intelekt a určité podoby charakteru, zaměřily více na morálně volní stránku osobnosti především na uplatitelnost uchazeče. Tím by se zvýšila validita přijímacího řízení.

Další možná příčina, na které se shodují odborníci, je nevyzrálost a nízký věk policistů. Podíváme-li se na graf 2, zjistíme, že trestnou činnost vykonávají opravdu především mladší příslušníci. Nejvíce se protiprávního jednání v posledních dvou letech dopouští policisté mezi 24-34 lety. Z grafu 2 je patrné, že u policistů starších 40 let trestná činnost výrazně klesá. V rámci prevence bych tedy doporučila zaměřit se především na věkovou skupinu od 24 do 34 let a aplikovat na ně například více zkoušek spolehlivosti.

Zelený ve své práci uvádí, že policisté se dopouštějí protiprávního jednání také z důvodu nízkého právního vědomí. Stejného názoru je i Marešová. Dle mého názoru by měl každý řídicí pracovník všech úrovní policie klást důraz na právní vzdělání svých podřízených. Do jaké míry je to plněno, se však jednoznačně říci nedá.

V současné době jsou prováděna také různá školení. Vhodným opatřením pro snížení protiprávního jednání u policistů by mohlo být zvýšení počtu těchto školení. Dále by se mohlo provádět např. každých 5 let přezkoušení každého příslušníka z otázek týkajících se právního vzdělání.

Zelený jako jednu z příčin uvádí absenci účinné kontroly práce policistů, a to jak ze strany oprávněných orgánů (tehdy ještě Inspekce ministra vnitra), tak i ze strany veřejnosti. (36 str. 12) Co se týče kontroly ze strany oprávněných orgánů, je třeba si uvědomit, že od roku 2009 došlo k razantním změnám. Kontrolu má nyní v gesci zcela nezávislý orgán a funguje zcela jinak. Za velmi dobrý způsob kontroly považují také zkoušky spolehlivosti. Každopádně je zde vidět snaha neustále kontrolu policejní práce zlepšovat. Kontrola policejní práce by však neměla být prováděna pouze ze strany oprávněných orgánů, ale také ze strany politiků, zvláště pak ministra vnitra, poslanců

a senátorů, ale především ze strany nadřízených. Co se týče kontroly ze strany veřejnosti, jsem toho názoru, že by rozhodně měla probíhat. Souhlasím s citátem Roberta Kennedyho, který jako ministr spravedlnosti USA prohlásil: „*Každá společnost má takovou policii, jakou chce mít*“ (37) Žijeme v demokratické společnosti a nikdo by se neměl bát mluvit o osobních zkušenostech s policisty a pokud došlo k nevhodnému jednání nějakého z příslušníků, měl by to každý občan nahlásit. Na druhé straně se však obávám, že lidé si naopak často stěžují neoprávněně. V roce 2013 se prošetřovalo více než 2500 stížností, což je více než v roce 2011 i 2012. Důležitější je však informace, že počet odůvodněných stížností klesá. Nejčastěji jsou podávány stížnosti kvůli nevhodnému chování při dopravních kontrolách. (38) Z toho vyplývá, že roste počet neoprávněných stížností. V médiích proběhlo několik zpráv o tom, že se policisté kvůli obavám, že na ně bude podána stížnost, bojí zasahovat. Současný ministr vnitra Milan Chovanec v rozhovoru pro Hospodářské noviny vyjádřil tento názor: „*Jedna z možností je, že bychom doprovodili stížnost na policii správním poplatkem. Třeba tisíc korun, možná patnáct set. Když se prokáže, že ta stížnost byla oprávněná, poplatek se vrátí.*“ (39 str. 8) Za tuto větu sklídl pan ministr mnoho kritiky, já bych se však k takovému řešení spíše přiklonila. Snad by to vedlo k tomu, že by si lidé stěžovali jen v oprávněných případech a policisté by mohli v klidu vykonávat svou práci bez obav, že na ně někdo neprávem podá stížnost.

Pokud je řeč o médiích, ráda bych také zmínila svůj názor, že právě ony mají velký podíl na špatné pověsti policistů, neboť policejní práci popisují spíše negativisticky. Zprávy poukazující na policejní neúspěchy, profesní selhání policistů či dokonce trestnou činnost, jsou v českých médiích k vidění celkem často. Pokud budou média o policii dále budovat takovýto obraz, je zřejmé, že policie si důvěru a oblibu veřejnosti nezíská. Není potom divu, že někteří policisté přestanou vidět smysl v bojování proti tomuto mediálnímu obrazu a dříve či později mu podlehnou, což se může projevit právě v páchání trestné činnosti.

8.4 Predikce možného vývoje

Z grafu 1 lze vysledovat, že za posledních 5 let má počet trestně stíhaných policistů stále klesající tendenci. Naproti tomu počet objasněných trestných činů v roce 2014 oproti roku 2013 mírně vzrostl. Jak již bylo zmíněno, nárůst či pokles v těchto hodnotách může znamenat buď fakt, že trestná činnost byla opravdu více či méně páchána, nebo větší či menší latenci. Jak již bylo také zmíněno, v roce 2012 byla jakožto zcela nový orgán, zřízena Generální inspekce bezpečnostních sborů, jejíž kompetence jsou mnohem rozsáhlejší, než u předešlých orgánů. Je tedy logické, že nějakou dobu trvalo, než se noví příslušníci inspekce přizpůsobili prostředí dalších dvou bezpečnostních sborů, které mají ve své kompetenci. Jak se říká, žádný učený z nebe nespadl. Jsem však přesvědčená, že za více než čtyři roky své působnosti nasbírali příslušníci inspekce mnoho zkušeností a jejich práce je již na vysoké úrovni. O tom právě může vypovídat nárůst v počtu objasněných trestných činů u policistů. Díky tomu, že příslušníci inspekce budou každým rokem zkušenější, předpokládám, že bude stále docházet ke zmenšení latentní kriminality u příslušníků Policie České republiky a tím tedy k mírnému nárůstu zjevné kriminality. Je zde však i možnost, že se zjevná kriminalita zmenší či zvětší díky nárůstu či poklesu protiprávního jednání u policistů. V poslední době je policejní kriminalita hojně řešeným tématem, a proto je zavedeno několik preventivních opatření, která jsou zmiňovaná v teoretické části. Předpokládám a doufám, že tato opatření v dnešní době mají, a v budoucnosti budou mít stále větší potenciál snižovat počet případů, kdy se příslušník Policie České republiky dopustí protiprávního jednání. Samozřejmě nejideálnější by bylo, kdyby došlo k poklesu jak u kriminality latentní, tak u kriminality zjevné.

Kriminalita latentní je však nezjistitelný údaj, tudíž i kdyby k tomuto opravdu došlo, nelze to zaznamenat.

9 Závěr

Kriminalita je nežádoucí jev v celé naší společnosti. Pokud se jí však dopustí policisté, je tento problém ještě mnohem závažnější, než u kohokoliv jiného, neboť právě oni by měli fungovat jako hlavní nástroj k odhalování a prošetřování trestných činů. Bohužel se někteří příslušníci Policie České republiky trestné činnosti ve větší či menší míře dopouštějí. Je tedy nezbytné, aby k odhalování a prověřování těchto trestných činů byl zřízen speciální orgán. V současnosti je to Generální inspekce bezpečnostních sborů, která však má několik předchůdců. Jedním z cílů této práce bylo provést historický exkurz orgánů pro odhalování a objasňování trestných činů spáchaných příslušníky Policie České republiky. V teoretické části je zpracován přehled a popis všech takových orgánů od vzniku Inspekčního oddělení MNB v roce 1953, přes Inspekční oddělení ministra vnitra, Kontrolně inspekční odbor MV, Inspekci ministra vnitra, Inspekci Policie České republiky až po současnou Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Kriminalita policistů je v České republice velmi diskutovaným tématem. Tento fenomén je velmi často zmiňován v celé řadě médií a díky tomu se může zdát, že jde o jev velmi rozšířený a velmi obávaný. To má za následek degradaci jména všech policistů, včetně těch, co svou práci vykonávají poctivě a dodržují všechny právní předpisy. Praktická část této práce umožňuje objektivní náhled na to, zda je policejní kriminalita v naší společnosti opravdu tak rozšířeným fenoménem, nebo zda se jedná o pouhé zveličování problému. Jedním z cílů práce bylo analyzovat dlouhodobý vývojový trend protiprávního jednání policistů od roku 1990 do roku 2014. Ze zjištěných výsledků lze tvrdit, že počet objasněných trestných činů od roku 2008 stále klesá, výjimkou byl rok 2012 a 2014, kdy však došlo k velmi mírnému nárůstu. Dále lze tvrdit, že počet pachatelů od roku 2010 rovněž klesá, opět s velmi mírným nárůstem v roce 2014. Je třeba si uvědomit fakt, že v předešlých letech byla zaznamenána kriminalita i více než trojnásobná. I konkrétní čísla vypovídají o tom, že kriminalita policistů není tak hojně rozšířeným jevem, jak se mnozí lidé domnívají. Dalším cílem bylo porovnat trestnou činnost příslušníků Policie České republiky a civilního obyvatelstva. Zjištěné výsledky byly zakresleny do grafu 4, z kterého je patrné, že trestně stíhaných civilistů je ve všech létech řádově o sta tisíce více, než trestně stíhaných příslušníků PČR.

Sledován byl také vývojový trend kriminality u těchto dvou skupin. Při porovnání těchto jednotlivých trendů jsem zjistila, že každý z nich se vyvíjí jiným směrem a kriminalita příslušníků PČR tedy není závislá na kriminalitě civilního obyvatelstva. Dalším cílem bylo analyzovat vývojové trendy protiprávního jednání příslušníků Policie České republiky pomocí několika kritérií. Těmito kritérii byl věk, územní zařazení a služební postavení policistů. Celkově lze říci, že v posledním roce sledovaného období, tedy v roce 2014, se trestné činnosti dopouštělo nejvíce policistů ve věku od 25-29 let, kteří jsou ve služebním poměru 5-9 let. Aby bylo možné zjistit, ve kterém kraji je policejní kriminalita nejvyšší, vypočítala jsem indexy kriminality pro jednotlivé kraje a zaznamenala je do tabulky 5. Zjistila jsem, že nejvyšší úroveň kriminality v roce 2014 byla v Ústeckém kraji. Podle služebního postavení se trestné činnosti dopustilo nejvíce policistů ve služebním postavení inspektora.

Aby byla trestná činnost ještě více snižována, je v zájmu nás všech. Z tohoto důvodu jsou do praxe implementována různá preventivní opatření. Jedním z cílů této práce bylo strukturovat informace o těchto opatřeních. Pozornost byla věnována zákonu 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákonu 361/2003 Sb. o služebním poměru bezpečnostních sborů, Etickému kodexu Policie České republiky, zkoušce spolehlivosti a jejímu preventivnímu působení a preventivnímu působení Generální inspekce bezpečnostních sborů. Touto činností se GIBS liší od svých předchůdkyň, kde se prevence cíleně nikdy neprováděla. V teoretické části bylo popsáno preventivní působení těchto opatření teoreticky a v praktické části bylo zjištěno, zda zmíněná opatření mohou mít na policejní kriminalitu opravdu vliv. Bylo zjištěno následující. K novelizaci zákona 186/1992 Sb. došlo v roce 2006. V tomto roce došlo oproti roku předchozímu k poklesu kriminality. Institut zkoušky spolehlivosti byl zaveden v roce 2009. Z grafu 1 lze vypožorovat, že od tohoto roku trestná činnost policistů stále klesá (došlo pouze k mírnému nárůstu v roce 2014). Zjištěné výsledky mohou znamenat, že novela zákona 186/1992 Sb. i zavedení zkoušky spolehlivosti opravdu splnilo svůj preventivní účel. U zákona 361/2003 Sb. o tom bohužel dané statistiky nevyprávějí.

Jak již bylo v této práci zmíněno, předpokládá se, že pro policejní kriminalitu je charakteristická vysoká míra latence. Zaznamenaný nárůst či pokles registrované kriminality může tedy znamenat pouze větší či menší schopnost daného orgánu

odhalovat kriminalitu. Znamenalo by to tedy, že k poklesům či nárůstům zaznamenaných hodnot docházelo náhodně a nemají žádnou vypovídající hodnotu. V této práci jsem se však řídila principem kauzality, tedy že každý následek má svoji příčinu a současně není následkem bez příčiny. Považovala jsem za velmi důležité o těchto příčinách uvažovat, neboť uvědomíme-li si příčinu, lze ovlivnit důsledek, v tomto případě trestnou činnost policistů. Možných příčin bylo v diskusi zmíněno mnoho, od charakteru policistů, jejich vztahu k základním životním otázkám, přes volní vlastnosti, nízké právní vědomí některých policistů, relativně nízké finanční ohodnocení až po nedostatečnou profesionální hrdost či špatnou pověst policistů ve společnosti a další. Z některých příčin byla odvozena i doporučení pro preventivní opatření, jako například zvýšit finanční ohodnocení příslušníků, zvýšit počet školení zaměřených na právní vědomí policistů, zvýšit validitu přijímacího řízení používáním nejnovějších metod, při implementaci preventivních opatření, jako je třeba zkouška spolehlivosti, se zaměřit na nejrizikovější skupinu, tedy na mladé policisty, kteří vykonávají službu 5-9 let, zvětšit důraz na výchovu k profesní etice apod. Nejlepším opatřením pro snížení kriminality by však bylo to, aby si všichni policisté dobře pamatovali a řídili se tím, co slíbili při skládání služebního slibu.

Tuto bakalářskou práci je v praxi možné využít pro studijní účely pro všechny, kteří by měli zájem dozvědět se více o policejní kriminalitě a jejím vývoji či o orgánech, které měly odhalování a prověřování trestné činnosti policistů na starost v naší historii, neboť při psaní této práce jsem zjistila, že o těchto orgánech neexistuje mnoho přehledných a dobře dostupných zdrojů. Tato práce by také mohla sloužit pro inspiraci ke zlepšení stávajících preventivních opatření.

10 Citovaná literatura

1. **Svatoš, Roman.** *Kriminologie*. Plzeň : Aleš Čeněk s.r.o., 2012. 978-80-7380-389-6.
2. **Bruna, Eduard.** *Vybrané kapitoly z kriminologie*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2014. 978-80-7408-099-9.
3. **Bárta, Milan.** *Inspekce ministra vnitra v letech 1953-1989*. Praha 3 : Ústav pro studium totalitních režimů, 2009. 978-80-87211-27-4.
4. **Archiv bezpečnostních sborů.** *Inspekce ministra vnitra ČSSR, I. díl 1953-1972*. Praha : Archiv bezpečnostních sborů, 1978.
5. Zákon č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky, ve znění řady pozdějších novel.
6. **Salvet, Leo.** *Kriminalita policistů České republiky*. Praha 1 : Linde Praha, 2011. 978-80-7201-849-9.
7. Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. 2008.
8. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. 2008.
9. **Generální inspekce bezpečnostních sborů.** *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013*. Praha : Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2014.
10. **Melša, Jan a Vaneček, Miloš.** *Generální inspekce bezpečnostních sborů*. Praha 6 : Generální inspekce bezpečnostních sborů.
11. Důvodová zpráva k zákonu č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů. Praha : autor neznámý, 2011.
12. **Generální inspekce bezpečnostních sborů.** *Zpráva o činnosti inspekce za rok 2012*. Praha : Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2013.

13. *Zákon č. 341/2011 Sb. o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.*
14. *Zákon 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů.*
15. *Zákon č. 186/1992 Sb. ve znění 21/2006 Sb. s účinností k 01.03.2006.*
16. *Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.*
17. **Jankovský, Jiří.** *Etika pro pomáhající profese.* Praha 10 : TRITON, 2003. 80-7254-329-6.
18. **Nesvadba, Petr.** *Policejní etika.* Plzeň : Aleš Čeněk s.r.o., 2009. 978-80-7380-195-3.
19. **Dufková, Ivana a Zlámal, Jiří.** *Police a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie České republiky.* Praha : Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, 2005. 80-239-5689-2 .
20. **Michálek, Michal a Vokuš, Jiří.** *Police České republiky.* Praha : Policejní prezidium České republiky, 2010. 978-80-254-6098-6.
21. **Generální inspekce bezpečnostních sborů.** Preventivní působení zkoušky spolehlivosti. *Generální inspekce bezpečnostních sborů.* [Online] 12. květen 2015. [Citace: 19. leden 2016.] <http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy/preventivni-pusobeni-zkousek-spolehlivosti>.
22. **Generální inspekce bezpečnostních sborů.** *Zkouška spolehlivosti – 5 let praxe v České republice.* Praha : Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2014.
23. **Hrudka, Josef a Vangeli, Benedikt.** *Zkouška spolehlivosti explikace, aplikace, efektivita.* Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. 978-80-7251-415-1.
24. **Generální inspekce bezpečnostních sborů.** *Vyhodnocení využití nástroje zkoušky spolehlivosti s návrhem na případné rozšíření na další osoby působící v orgánech veřejné moci.* Praha : Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2014.

25. **Hrudka, Josef.** *Zkouška spolehlivosti – prostředek prevence protiprávního jednání.* [Disertační práce] Praha : Policejní akademie České republiky, 2014.
26. **Ministerstvo vnitra České republiky.** *Zpráva o činnosti Inspekce ministra vnitra a o trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2008.* Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2009.
27. **Ministerstvo vnitra Inspekce Policie České republiky.** *Zpráva o činnosti Inspekce Policie České republiky a o trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2009.* Praha : Ministerstvo vnitra Inspekce Policie České republiky, 2010.
28. **Ministerstvo vnitra Inspekce Policie České republiky.** *Zpráva o činnosti Inspekce Policie České republiky a o trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2010.* Praha : Ministerstvo vnitra Inspekce Policie České republiky, 2011.
29. **Ministerstvo vnitra Inspekce Policie České republiky.** *Zpráva o činnosti Inspekce Policie České republiky a o trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2011.* Praha : Ministerstvo vnitra Inspekce Policie České republiky, 2011.
30. **Generální inspekce bezpečnostních sborů.** *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014.* Praha : Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2016.
31. **Marešová, Alena a Koltulan, Petr.** *Kriminologické aspekty trestné činnosti policistů.* [Analytická studie] Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. 80-86008-97-5.
32. **Policejní prezidium České republiky.** Policie České republiky. *Statistické přehledy kriminality za rok 2008-2014.* [Online] 2015.
<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>.
33. **Vrtálková, Olga.** *Personální přehled početních stavů v roce 2015.* [Dokument] Praha : Policie České republiky, 2015.
34. **Liška, Přemysl.** Slovo policejního prezidenta. [editor] Eva Brožová. *POLICISTA.* Policista, 2003, 12, str. 7. 1211-7943
35. **Dlouhý, Alois.** JUDr. Alois Dlouhý. *Když policisté porušují zákon, je to nemorální.* [Online] 2008. <http://www.aloisdlouhy.cz/kdyz-policiste-porusuji-zakon-je-to-nemoralni>.

36. **Zelený, Tomáš.** *Kriminalita příslušníků Policie České republiky a formy její prevence.* [Diplomová práce] Brno : Univerzita Tomáš Bati ve Zlíně, 2009.

37. **Dlouhý, Alois.** JUDr. Alois Dlouhý. *O tom, jaká bude česká policie, rozhodneme všichni.* [Online] 2008. <http://www.aloisdlouhy.cz/o-tom-jaka-bude-ceska-police-rozhodneme-vsichni>.

38. **Moravcová, Květa.** Rozhlas. *Rzprávy.* [Online] 2014. http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/stiznosti-na-policisty-pribyva-uspeje-ale-jen-kazdy-desaty-stezovatel--1300660.

39. **Křeč, Luboš a Blažek, Vojtěch.** *Policie si nevěří.* Praha : Hospodářské noviny, 19. září 2014, Hospodářské noviny, str. 8.

11 Použité zkratky

CS - Celní správa České republiky

ČR - Česká republika

GIBS - Generální inspekce bezpečnostních sborů

MNB - Ministerstvo národní bezpečnosti

MV- Ministerstvo vnitra

OSN - Organizace spojených národů

SNB - Sbor národní bezpečnosti

SNV - Sbor nápravné výchovy

StB - Státní bezpečnost

ÚV KSČ - Ústřední výbor Komunistické strany Československa

VS - Vězeňská služba České republiky

12 Seznam tabulek a grafů

TABULKA 1 VÝVOJ TRESTNÉ ČINNOSTI PŘÍSLUŠNÍKŮ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY V LETECH 1990-2013 ...	41
TABULKA 2 POROVNÁNÍ VĚKOVÉ STRUKTURY A POČTU PACHATELŮ V LETECH 2012-2014.....	44
TABULKA 3 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE DÉLKY SLUŽEBNÍHO POMĚRU	46
TABULKA 4 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE MÍSTA SLUŽEBNÍHO ZAŘAZENÍ V LETECH 2010-2014.....	50
TABULKA 5 INDEXY KRIMINALITY V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH PRO ROK 2014.....	52
TABULKA 6 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE SLUŽEBNÍHO POSTAVENÍ	54
TABULKA 7 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE HODNOSTNÍHO OZNAČENÍ	55
GRAF 1 VÝVOJ POČTU TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	40
GRAF 2 POROVNÁNÍ VĚKOVÉ STRUKTURY A POČTU PACHATELŮ V LETECH 2012 A 2013.....	44
GRAF 3 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE DÉLKY SLUŽEBNÍHO POMĚRU.....	46
GRAF 4 KOMPARACE POČTU TRESTNĚ STÍHANÝCH CIVILISTŮ A PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR V LETECH 2009-2014 .	47
GRAF 5 VÝVOJ POČTU STÍHANÝCH CIVILISTŮ V LETECH 2009-2014	49
GRAF 6 VÝVOJ POČTU STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR V LETECH 2009-2014.....	49
GRAF 7 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE MÍSTA SLUŽEBNÍHO ZAŘAZENÍ V LETECH 2010-2014	50
GRAF 8 INDEXY KRIMINALITY V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH PRO ROK 2014	52
GRAF 9 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE SLUŽEBNÍHO POSTAVENÍ.....	54
GRAF 10 ROZDĚLENÍ TRESTNĚ STÍHANÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ PČR PODLE HODNOSTNÍHO OZNAČENÍ.....	55